

ارائه چارچوبی برای گزارشگری یکپارچه در صنعت بانکداری ایران

حسین کثیری^۱
علیرضا بحیرایی^۲
عباس گلی^{۳*}

چکیده

بحران‌های مالی جهانی طی دوره‌های مختلف، انتقادهای زیادی را از گزارشگری سنتی - به دلیل عدم افشای اطلاعات کافی - به همراه داشته است. با پیشرفت فناوری و بروز نیازهای نوظهور؛ جامعه، مدیران و ذینفعان به اهمیت گزارشگری غیرمالی در کنار گزارشگری مالی پی برده‌اند. با توجه به اهمیت بانک‌ها در اثرگذاری اقتصادی و اجتماعی، گزارشگری یکپارچه با ادغام اطلاعات مالی و غیرمالی (زیست محیطی، اجتماعی، راهبری، اقتصادی و غیره) در یک سند واحد، کیفیت گزارشگری را بهبود بخشیده و چشم‌اندازهای بانک را برای خلق ارزش مشخص می‌سازد. هدف از این پژوهش شناسایی شاخص‌های گزارشگری یکپارچه در صنعت بانکداری ایران است. در همین راستا پس از مطالعه ادبیات و پیشینه گزارشگری یکپارچه، گزارش سالانه ۲۷ بانک خارجی (مربوط به سال ۲۰۲۲) مورد مطالعه قرار گرفت و سپس از طریق مصاحبه با خبرگان و تحلیل محتوای مطالب، چارچوب اولیه شامل ۸ مؤلفه اصلی و ۴۷ شاخص کلی تدوین گردید. در ادامه با بهره‌گیری از پرسش‌نامه، روش دلفی فازی و روش تحلیل سلسله مراتبی فازی (FAHP) شاخص‌های کلی، رتبه‌بندی و تأیید شد. در نهایت به منظور شناسایی حداکثری شاخص‌ها، با استفاده از مؤلفه‌ها و شاخص‌های استخراج شده، نظر خبرگان بانکی و بررسی قوانین و مقررات، چارچوب نهایی گزارشگری یکپارچه برای صنعت بانکداری ایران شامل ۸ مؤلفه، ۴۷ شاخص کلی و ۱۷۲ شاخص جزئی تدوین گردید. این چارچوب می‌تواند از سوی نهادهای قانونگذار و ناظر جهت تدوین استانداردها و الزامات گزارشگری به کار گرفته شود. همچنین بانک‌ها می‌توانند به منظور شفاف‌سازی و افشای اطلاعات فراتر از الزامات آن را به کار گیرند.

واژه‌های کلیدی: گزارشگری یکپارچه، صنعت بانکداری، خلق ارزش، دلفی فازی، شاخص.

طبقه‌بندی JEL: G20، G21 و P34.

۱. استادیار، گروه حسابداری، مؤسسه آموزش عالی بانکداری، تهران، ایران؛ hossein_kassiri@yahoo.com
۲. دانشیار، گروه آموزشی ریاضی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران؛ alireza.bahiraie@yahoo.com
۳. دانشجوی دکتری، مؤسسه عالی آموزش بانکداری، تهران، ایران (نویسنده مسئول)؛ goliabbas7@gmail.com

مقدمه

با توجه به افزایش نیازهای اطلاعاتی درباره فرآیندها و عملیات واحدهای تجاری، صورت‌های مالی به شکل سنتی نمی‌تواند نیازهای گوناگون استفاده‌کنندگان را تأمین کند، زیرا گزارش‌دهی سنتی نقص‌هایی دارد که امکان ارائه اطلاعات کامل و دقیق را ندارد: (۱) معمولاً فقط بر جنبه مالی تمرکز می‌کند و در مورد جنبه‌های غیرمالی یا توضیحی وجود ندارد یا توضیحات کمی وجود دارد. (۲) معمولاً بر عملکرد گذشته تمرکز می‌کند، بدون این‌که پیوند روشنی بین عملکرد گذشته، حال و آینده ارائه نماید. (۳) با استفاده از یک ساختار "سیلویی"، به جای پارادایم "یکپارچه"، به یک گزارش "کاتالوگ" ضخیم منجر می‌شود. ضعف‌های شکل سنتی گزارشگری، نهادهای نظارتی و مسئول از جمله شورای گزارشگری یکپارچه بین‌المللی را طی سال‌های اخیر به ایجاد شکل جدیدی از گزارشگری به نام گزارشگری یکپارچه سوق داده است (پراتاما^۱، ۲۰۱۹).

در دهه‌های اخیر، تلاش‌های زیادی برای ادغام انواع مختلف اطلاعات در گزارش‌ها، با موفقیت‌های متفاوت صورت گرفته است. رویکرد گزارشگری یکپارچه (IR^۲)، با تأکید بر فراتر رفتن از نتایج مالی، به‌طور فزاینده‌ای اهمیت پیدا کرده و به‌صورت گسترده در بین محققان و متخصصان مورد بحث قرار گرفته است. این نوع گزارشگری ملاحظات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را ترکیب می‌کند و به عواملی که منجر به بحران‌های مالی جهانی شده‌اند و همچنین عناصر مؤثر بر شفافیت بیشتر در گزارشگری بانک‌ها، می‌پردازد. گزارشگری یکپارچه همچنین رویکردهای مدیریتی را برای استراتژی کسب‌وکار و خلق ارزش تغییر می‌دهد و راه مؤثری برای برقراری ارتباط با ذینفعان و جامعه فراهم می‌کند. در حالت عادی بانک‌ها، بیشتر بر سرمایه‌های مالی و انسانی متمرکز بوده‌اند، اما چالش‌های جدیدی مانند دیجیتالی‌سازی و عدم واسطه‌گری، اهمیت سایر اشکال سرمایه را افزایش داده است (دونی^۳، ۲۰۱۷).

تلاش‌هایی جدی از سوی فدراسیون بین‌المللی حسابداران^۴ و شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه^۵ برای پذیرش همگانی گزارشگری یکپارچه انجام شده است. شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه شبکه‌ای گسترده از شرکت‌های با تجربه در زمینه گزارشگری یکپارچه ایجاد کرده و به دنبال

1. Pratama et al
2. Integrated Reporting
3. Doni
4. International Federation of Accountants
5. International Integrated Reporting Council

تبدیل گزارشگری یکپارچه به یک هنجار جهانی برای گزارشگری شرکتها است (برناردی و استارک^۱، ۲۰۱۶). بنابراین احتمال دارد که انتشار این نوع گزارش از جانب نهادهای قانونگذار در هر کشوری از جمله ایران الزامی شود (ستایش و مهتری، ۱۳۹۸) و گزارشگری یکپارچه در آینده‌ای نه چندان دور ابزار بسیار مفیدی برای ارزیابی عملکرد سازمانها و ارائه پاسخ‌گویی مورد نیاز سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان خواهد بود (پراتاما، ۲۰۱۹).

طبق ماده ۳۹ دستورالعمل حاکمیت شرکتی ناشران ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۸، شرکتها باید با رویکرد توسعه پایدار و ایجاد سازوکاری برای سنجش و ارزیابی توان ایجاد ارزش در کوتاه‌مدت و بلندمدت، اطلاعات لازم در زمینه مسائل مالی، اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی را در پایگاه اینترنتی خود ارائه نمایند. همچنین شرکتها باید در گزارش تفسیری و گزارش فعالیت هیئت مدیره خود در یک سرفصل مشخص به‌طور جداگانه تحت عنوان گزارش پایداری به افشای مخارج صورت‌گرفته در این خصوص بپردازند و در مجمع عمومی عادی به صاحبان سهام ارائه نمایند. همچنین ماده‌های ۹۷ الی ۱۰۱ دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری، انتشار اطلاعاتی درخصوص صورت‌های مالی حسابرسی شده، هیئت مدیره، کمیته‌ها، راهبری شرکتی، مدیریت ریسک، مسئولیت اجتماعی و مسائل زیست‌محیطی را ضروری دانسته است (دستورالعمل حاکمیت شرکتی بانک مرکزی، ۱۳۹۶).

از سوی دیگر بانک‌های ایرانی برای گزارشگری مالی با مشکلات عدیده‌ای ناشی از اختلاف نظر بین نهاد ناظر (بانک مرکزی)، نهاد استانداردگذار (سازمان حسابرسی) و سازمان بورس و اوراق بهادار مواجه هستند. عدم مدیریت صحیح چگونگی پاسخ‌گویی به نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی نظیر سهام‌داران، بانک مرکزی و سایر ذینفعان به بروز مشکلات زیاد و خسارات سنگین به کلیه استفاده‌کنندگان و از جمله مهمترین آنان، یعنی سهام‌داران منجر شده است (شایان و باقرآبادی، ۱۳۹۶). بنابراین از آنجاکه مدل کسب‌وکار بانکداری ایران نمونه منحصر به فردی در جهان محسوب می‌شود، منطقاً نیازمند مدل متناسب گزارشگری است. لذا با توجه به این‌که در حال حاضر گزارشگری یکپارچه به‌عنوان جدیدترین و کامل‌ترین نوع گزارشگری در کشورهای مختلف در حال گسترش است و تقریباً تمام انواع گزارش (نظیر پایداری و ESG) را در خود جای می‌دهد، این پژوهش از طریق شناسایی شاخص‌های گزارشگری یکپارچه به‌دنبال تدوین چارچوبی برای این نوع گزارشگری در صنعت بانکداری ایران می‌باشد.

مبانی نظری

ادبیات نظری در صنعت بانکداری را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد. یک بخش، وجود بانک را بدیهی فرض کرده و بر جنبه‌هایی خاص از عملیات آن تمرکز می‌کند. بخش دیگر بر دلایل وجود بانک و بر شرایطی که به موجب آن وجود واسطه‌گر ضروری می‌شود، تمرکز می‌کند. بخش دوم، تحت عنوان نظریه‌های واسطه‌گری شناخته می‌شود. در این بخش، هزینه‌های مبادلات و مسائل مربوط به اطلاعات ناکامل و علامت‌دهی به بازار مطرح است (رضایی منش و همکاران، ۱۳۹۵). نظریه نمایندگی^۱، در انواع مختلف قراردادهای بانکی وجود دارد. رابطه بین سهام‌داران با مدیران آن، بانک و مدیران میانی آن، بانک و بدهکارانش، سپرده‌گذاران و بانک و در نهایت رابطه بین قانون‌گذاران و بانک، نمونه‌هایی از نظریه نمایندگی در بانک‌ها است (هادر و هاپکینز^۲، ۲۰۱۴). بدین ترتیب، مشکل عدم تقارن اطلاعات در جنبه‌های مختلف فعالیت‌های بانکی وجود دارد و نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی نیاز به نظارت بیشتری دارد (طالب لو و بهمن پور، ۱۳۹۱). در نتیجه، یکی از مهمترین راه‌های برون رفت از عدم تقارن اطلاعاتی ناشی از مسائل نمایندگی، گزارشگری مالی و غیرمالی است (بیدل و هیلاری^۳، ۲۰۰۶).

نظریه‌هایی که در ارتباط با افشای اطلاعات غیرمالی داوطلبانه، در راستای درک بهتر عملکرد به‌طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرند نظریه ابزاری، نظریه سیاسی، نظریه اخلاقی و نظریه یکپارچه - یا نظریه‌های مبتنی بر یک دیدگاه سیاسی اجتماعی که سبزشویی^۴ به آن تعلق دارد - هستند. این مطالعه از یک رویکرد نظری چندگانه با نظریه‌های نمایندگی، ذینفعان^۵، مشروعیت^۶ و علامت‌دهی^۷ استفاده می‌کند. استفاده از رویکرد نظری چندگانه در انجام پژوهش به چند دلیل است: اول در جایی که یک تحقیق چندین جنبه از یک مسئله پژوهشی را در برداشته باشد. در این پژوهش نیز ابتدا به بررسی میزان افشا در گزارش‌های سالانه پرداخته شده است تا استفاده‌کنندگان بتوانند مشروعیت بانک‌های مورد بررسی را از نظر برآورده ساختن نیازهای ذینفعان مختلف ارزیابی کنند. بنابراین استفاده از نظریه مشروعیت و ذینفعان می‌تواند قابل توجیه باشد. یکی دیگر از جنبه‌های این مطالعه چگونگی

1. Agency Theory
2. Hodder & Hopkins
3. Biddle & Hilary
4. Greenwashing
5. Stakeholder Theory
6. Legitimacy Theory
7. Signaling Theory

گزارش‌دهی بانک‌ها و مقایسه آنها با چارچوب گزارشگری یکپارچه است که این امر مستلزم استفاده از تئوری نمایندگی و علامت‌دهی است (گرامی راد، ۱۴۰۱).

نظریه مشروعیت مربوط به تأیید این موضوع است که آیا فعالیت‌های یک سازمان در چارچوب قواعد یا هنجارهای ایجاد شده در جامعه، از مطلوبیت مناسب برخوردار هستند یا خیر. نظریه ذینفعان بر تلاش سازمان برای برآوردن نیاز همه ذینفعان (کارکنان، مشتریان، جامعه و غیره) تأکید دارد، در همین راستا علاوه بر اطلاعات مالی، افشای اطلاعات بیشتر در مورد فعالیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی توسط سازمان مهم تلقی می‌شود. طبق نظریه نمایندگی، سهام‌داران مالکین اصلی شرکت هستند. به همین منظور آن‌ها مدیران را به نمایندگی خود برای مدیریت منصوب می‌کنند، در نتیجه مدیران به عنوان نمایندگان سهام‌داران در نظر گرفته می‌شوند. با توجه به این تئوری در صورت عدم نظارت، مدیران ممکن است به سود خود و به ضرر سهام‌داران عمل کنند، درحالی‌که قرار است مدیران شرکت را به نفع سهام‌داران اداره کنند. نظریه علامت‌دهی بر اساس مفاهیم علامت‌دهنده (مدیر)، علامت (اطلاعات) و دریافت کننده (افراد خارج از سازمان) است. عدم تقارن اطلاعاتی زمانی بروز می‌کند که مدیریت نسبت به سایر استفاده‌کنندگان اطلاعات بیشتری داشته باشد. در اینجا مدیر از طریق افشای اطلاعات می‌تواند به علامت‌دهی کمک کند. مطابق این نظریه سازمان‌هایی که عملکرد خوبی دارند، اطلاعات بیشتری را افشا می‌کنند (همان منبع).

پیشینه تجربی

گزارشگری یکپارچه در شرکت‌ها

آدامز و سیمنت^۱ (۲۰۱۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که گزارشگری یکپارچه چارچوبی مناسب برای سازمان‌های غیرانتفاعی ارائه می‌دهد؛ زیرا می‌تواند زمینه مناسبی را برای بهبود و کاهش بار گزارش آن‌ها فراهم کند. رابرت و همکاران^۲ (۲۰۱۱) اظهار داشتند که گزارشگری یکپارچه برای مدیریت منفعت ایجاد می‌کند زیرا درک بهتر و بیانیه‌های واضح در مورد رابطه بین عملکرد مالی و غیرمالی را ارائه می‌دهد. همچنین، این نوع گزارش مدیریت ریسک بهتر و تعامل بهتر با کارکنان فعلی، آینده و سایر ذینفعان را فراهم می‌کند. لی و یئو^۳ در پژوهش خود در سال ۲۰۱۵ تحت

1. Adams & Simnett
2. Robert et al
3. Lee & Yeo

عنوان "بررسی ارتباط بین گزارشگری یکپارچه و ارزش‌گذاری شرکت"، دریافتند که ارزش‌گذاری شرکت به‌طور مثبت با افشای گزارش یکپارچه مرتبط است. رابرتز^۱ (۲۰۱۷) در پژوهش خود تحت عنوان "گزارشگری یکپارچه: تجربیات آفریقای جنوبی" به این نتیجه رسید که ظهور گزارشگری یکپارچه به‌عنوان شکل غالب گزارشگری شرکتی در آفریقای جنوبی، تعداد قابل توجهی مزیت برای شرکت‌هایی که آن را اتخاذ کرده‌اند، ایجاد نموده است. یکی از سودمندترین آن‌ها بهبود یکپارچگی و مدیریت داخلی است. شرکت‌ها اکنون درک بهتری از محرک‌های ارزش کسب و کار، تجزیه و تحلیل دقیق‌تر ریسک، بهبود برنامه‌های منابع استراتژیک، کاهش بخش‌ها و عملکرد دارند. پیستونی و همکاران^۲ (۲۰۱۸) در مقاله خود کیفیت گزارش‌های یکپارچه صادر شده توسط شرکت‌ها را ارزیابی کردند. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که بیشتر به فرم گزارشگری یکپارچه توجه می‌شود تا محتوای آن. العموش و همکاران^۳ (۲۰۲۲) شواهدی مبنی بر تأثیر مثبت و معنادار بین اطلاعات افشا شده در گزارش یکپارچه و عملکرد مالی پیدا کردند. سانجینی و همکاران^۴ (۲۰۲۲) مطالعاتی را با هدف درک تأثیر ویژگی‌های هیئت مدیره بر کیفیت گزارشگری یکپارچه انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان داد که کیفیت گزارشگری یکپارچه به‌طور مثبت با سطح تحصیلات اعضای هیئت مدیره و به‌طور منفی با حضور زنان ارتباط دارد. علاوه بر این، از بین متغیرهای کنترلی، سودآوری (رابطه مثبت) و اهرم (رابطه منفی) تعیین‌کننده‌های مرتبط هستند. همچنین یافته‌ها از این ایده حمایت می‌کنند که «کیفیت» اعضای هیئت مدیره بیش از «کمیت» آن‌ها در افزایش کیفیت گزارشگری یکپارچه اهمیت دارد، و این که تنوع در هیئت مدیره نیز خیلی مهم است.

گزارشگری یکپارچه در بخش عمومی

بر خلاف نهادهای خصوصی، سازمان‌های بخش عمومی معمولاً پیچیده‌تر هستند. طیف گسترده‌تری از ذینفعان را در بر می‌گیرند و می‌بایست دارای شفافیت و پاسخگویی باشند، زیرا باید به کل جامعه پاسخگو باشند (بیوندی و براچی، ۲۰۱۸). اما شورای بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، بخش عمومی را به‌صورت جداگانه بررسی نکرده و به‌همین دلیل این نوع گزارش در سازمان‌های دولتی چندان رواج ندارد. کاروانا و گرچ^۵ (۲۰۱۹) به این نتیجه رسیده‌اند که گزارشگری یکپارچه از دو طریق می‌تواند در

1. Roberts

2. Pistoni

3. Al Amosh et al

4. Songini et al

5. Carvana & Gerch

سازمان‌های عمومی تغییر ایجاد کند: از یک سو، می‌توان اصول و عناصر گزارشگری یکپارچه را به تدریج در تلاش برای افزایش شفافیت و پاسخ‌گویی معرفی کرد. از سوی دیگر، درونی‌سازی تفکر یکپارچه می‌تواند منجر به ایجاد ارزش بیشتر شود و بر «تفکر جزیره‌ای» که اغلب مشخصه بخش عمومی است غلبه کند. گاتری و همکاران^۱ (۲۰۱۷) پیوند بین گزارش یکپارچه و فناوری اطلاعات را به عنوان مکانیسم داخلی تغییر در بخش دولتی ایتالیا بررسی کرده‌اند. مونتکالو و همکاران^۲ (۲۰۱۸) اثر گزارش یکپارچه بر شیوه‌های پایداری در شرکت‌های دولتی نیوزلند را مورد بررسی قرار داده‌اند.

گزارشگری یکپارچه در بانک‌ها

میتمین و ونتزل^۳ (۲۰۱۹) در مطالعه خود نشان دادند که بین کیفیت گزارش یکپارچه (IRQ^۴) و سود هر سهم (EPS^۵) رابطه مثبت وجود دارد. با این حال، بین کیفیت گزارش یکپارچه و توبین q (نسبت Q)، بازده حقوق صاحبان سهام (ROE^۶)، بازده دارایی (ROA^۷) و همچنین کیفیت گزارش یکپارچه و ارزش افزوده اقتصادی (EVA^۸) رابطه معناداری وجود ندارد. نیاز محمد^۹ (۲۰۱۹) در پژوهشی گزارش‌های ۲۰ بانک مختلف بنگلادش را از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۷ بررسی کرد و در نهایت به این نتیجه رسید که بانک‌ها ارائه اطلاعات غیرمالی در مورد محیط‌زیست، مسئولیت اجتماعی و راهبری همراه با ارقام مالی را شروع کرده‌اند ولی همچنان این اطلاعات را به جای پیوند دادن به اطلاعات مالی و ارائه آن در گزارش‌های یکپارچه، به صورت موضوعات غیر مرتبط و به عنوان بخشی از افشای راهبری شرکتی یا مسئولیت اجتماعی ارائه می‌کنند. کورای و همکاران^{۱۰} (۲۰۲۰) و احمد و انیفوس^{۱۱} (۲۰۱۶) دریافتند که استفاده از گزارش یکپارچه در آفریقای جنوبی و سریلانکا رو به افزایش است، اما هر دو مطالعه نشان دادند که نگرانی‌هایی در رابطه با محتوا و کیفیت این گزارش‌ها وجود دارد. اوبنگ و همکاران^{۱۲} (۲۰۲۰) با استفاده از داده‌های ۳۵ کشور دریافتند که اطلاعات افشا شده توسط

1. Guthrie et al
2. Montecalvo et al
3. Matemane & Wentzel
4. Integrated Reporting Quality
5. Earnings Per Share
6. Return On Equity
7. Return On Asset
8. Economic Value Added
9. Niaz Mohammad
10. Kuray et al
11. Enifouss
12. Obeng

گزارش یکپارچه هزینه‌ها و مشکلات نمایندگی را کاهش می‌دهد. آن‌ها همچنین دریافتند که اثربخشی گزارش‌دهی یکپارچه در شرکت‌هایی با درجه تنوع بالاتر، بیشتر است. بوعلی، حواج و حمدان در سال ۲۰۲۰ رابطه بین افشای گزارش یکپارچه و عملکرد بانک‌های اسلامی و متعارف (مالی، عملیاتی) را بررسی کردند و نشان دادند که گزارشگری یکپارچه به‌طور مثبت بر عملکرد بازار تأثیر می‌گذارد، درحالی‌که بر عملکرد عملیاتی و مالی در مورد بانک‌های معمولی تأثیر منفی می‌گذارد. آنتونیو و جین مارک^۱ (۲۰۲۱) دریافتند که این پارادایم جدید (گزارشگری یکپارچه) تصویر دقیق‌تری از مواجهه بانک‌ها و کسب‌وکارها را در اختیار تحلیلگران و بازارهای بانک مرکزی قرار داده است که آن‌ها را قادر می‌سازد ناهمگونی اقتصاد را بهتر ارزیابی کنند. از طریق ابعاد متعدد موجود و ترکیب آن‌ها، مجموعه داده‌ها تلاش‌های تحقیقاتی اخیر را در زمینه تغییرات آب و هوایی، به‌ویژه از طریق ارزیابی ریسک‌های جدید برای ثبات مالی و همچنین نظارت بر جریان اعتبار برای شرکت‌ها از قهوه‌ای تا سبز، هدایت کرده‌اند.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش مهمترین مسأله در انجام یک پژوهش است. در صورت انتخاب روش مناسب و مرتبط با موضوع پژوهش، می‌توان اطمینان حاصل نمود که فرایند انجام پژوهش شامل شیوه‌های طراحی مطالعه و رویه‌های تجزیه و تحلیلی است که چارچوب عملیات و یا اقدامات جستجوگراییانه برای تحقق اهداف مطالعه مورد نظر را فراهم می‌آورد.

پرسش‌های پژوهش

سؤالات پژوهش، پایه و اساس مطالعات علمی هستند که برای هدایت تحقیق و هدفمند نگه داشتن آن، تعیین مرزها و تعیین محدودیت‌ها استفاده می‌شوند. پرسش‌های پژوهش حاضر به شرح زیر مطرح شده است:

۱. چارچوب گزارشگری یکپارچه مناسب صنعت بانکداری ایران چیست؟
۲. مهمترین مؤلفه‌های (عناصر) اصلی گزارشگری یکپارچه چه مواردی هستند؟
۳. شاخص‌های کلی جهت افشای اطلاعات در گزارشگری یکپارچه چه مواردی است؟
۴. میزان اهمیت هر یک از مؤلفه‌های اصلی گزارشگری یکپارچه چگونه است؟
۵. رتبه‌بندی شاخص‌های کلی گزارشگری یکپارچه چگونه است؟

روش پژوهش

روش تحقیق از جمله مراحل مهم و اساسی در هر پژوهش است و اغلب منبعث از جهان بینی و یا پارادایم مورد نظر پژوهشگر است. فلسفه پژوهش حاضر، تفسیرگرایی است. این فلسفه بر پارادایم تفسیری (ذهنی‌گرا) استوار است. یعنی فرض می‌شود واقعیت عینی نیست و ذهنی بوده و به صورت اجتماعی ساخته می‌شود. این شیوه از اندیشه برای مطالعات علوم انسانی و مدیریت کاربرد بسیار زیادی دارد. رویکرد این پژوهش استقرایی است چرا که در پی ایجاد یک چارچوب جامع از طریق داده‌های جمع‌آوری شده است. نوع تحقیق این پژوهش جزء مطالعات آمیخته (ترکیبی) است که در آن از روش‌های کتابخانه‌ای، تحلیل محتوا، مصاحبه، دلفی فازی و تحلیل سلسله مراتبی فازی استفاده شده است. این مطالعه از حیث استراتژی، پیمایش و تحقیق اسنادی است و تحلیل محتوا را بعنوان تکنیکی پژوهشی به منظور استنباطی تکرارپذیر و معتبر از داده‌ها مورد استفاده قرار داده است. این پژوهش در چهار فاز عملی انجام شده است؛ گام اول جستجو و بررسی متون مرتبط با گزارشگری یکپارچه و مطالعه گزارش بانک‌ها در سطح بین‌الملل و تحلیل محتوای موارد افشا شده در این گزارش‌ها از طریق کدگذاری، گام دوم مصاحبه با خبرگان و صاحب‌نظران حوزه بانکی و گزارشگری برای شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های کلی مورد استفاده در گزارش بانک‌ها با استفاده از تحلیل محتوا و از طریق کدگذاری، گام سوم تعیین میزان اهمیت هر یک از مؤلفه‌های شناسایی شده در مرحله قبل از طریق پرسشنامه خبرگان (مقایسه زوجی) و روش تحلیل سلسله مراتبی فازی (FAHP^۱) و سپس رتبه‌بندی شاخص‌های کلی احصا شده، با استفاده از داده‌های پرسش‌نامه شاخص‌ها و از طریق روش دلفی فازی به منظور تأیید چارچوب پیشنهادی و گام چهارم شناسایی شاخص‌های جزئی با توجه به نتایج گام‌های قبل، نظر خبرگان بانکی و بررسی قوانین و مقررات بانکی می‌باشد.

جامعه و نمونه آماری

در بخش تحلیل محتوای گزارش بانک‌ها، ۲۷ بانک از بین بانک‌های برتر در سال ۲۰۲۲ طبق رتبه‌بندی نشریه معتبر بنکر^۲ و همچنین بانک‌های منتخب در پایگاه‌های گزارشگری یکپارچه، جی آر آی^۳، مرکو^۴ و سایر پایگاه‌ها به صورت هدفمند انتخاب شد. در انتخاب نمونه‌ها به تنوع جغرافیایی و

1. Fuzzy Analytic Hierarchy Process
2. Banker
3. GRI: Global Reporting Initiative
4. Merco

نوع گزارش منتشر شده بانکها توجه شده است. در انتخاب صاحب‌نظران (خبرگان) نیز از روش هدفمند قضاوتی و تکنیک گلوله برفی استفاده شد. برای مصاحبه ۱۳ تن از متخصصان حوزه گزارشگری و بانکی و برای تکمیل پرسشنامه ۳۴ نفر از صاحب‌نظران انتخاب شدند. در نهایت برای تأیید چارچوب نهایی از ۸ تن از خبرگان و متخصصان (صرفاً بانکی) استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

می‌توان بیان کرد که پژوهش حاضر برای کمک به بحث در مورد شیوه‌های گزارش‌دهی داوطلبانه در بانکها با کاوش در گزارش‌های ارائه شده ۲۷ بانک منتخب در زمینه گزارش‌دهی طراحی شده است. این بانکها ۵۰ گزارش متنوع را بر مبنای نیازهای خود، تهیه کرده‌اند. این گزارشها شامل گزارش سالانه^۱، گزارش ESG^۲، گزارش اجتماعی^۳، گزارش اقلیم^۴، گزارش پایداری^۵ و گزارش یکپارچه است. بانکهای مورد بررسی در پژوهش حاضر، در راستای نیل به اهداف افزایش شفافیت و پاسخ‌گویی، گزارش‌های زیر را تهیه کرده‌اند:

جدول ۱: انواع گزارش‌های ارائه شده در بانکهای مورد بررسی

ردیف	بانک	کشور	رتبه در ۲۰۲۲	نوع گزارش	تعداد صفحات گزارش
۱	ICBC	چین	۱	CSR (ESG), TCFD	۱۵۱
۲	CCB	چین	۲	CSR, TCFD	۸۲
۳	ABC	چین	۳	Annual Report	۳۵۶
۴	BOC	چین	۴	Annual Report, ESG	۳۹۲
۵	JPM	ایالات متحده	۵	Annual Report, ESG	۴۰۲
۶	MUFG	ژاپن	۷	Annual Report, IR	۱۸۴
۷	HSBC	بریتانیا	۸	Annual Report, ESG	۴۳۲
۸	BNP	فرانسه	۹	Climate Report, IR	۹۷
۹	CAG	فرانسه	۱۰	Annual Report, ESG	۷۸۸
۱۰	Citigroup	ایالات متحده	۱۱	Annual Report	۳۴۵
۱۱	Santander	اسپانیا	۱۷	Annual Report, ESG	۸۱۰

1. Annual Report
2. Environment, Social, Governance
3. Social Report
4. Climate Report
5. Sustainability Report

ردیف	بانک	کشور	رتبه در ۲۰۲۲	نوع گزارش	تعداد صفحات گزارش
۱۲	UBS	سوئیس	۲۰	Annual, Sustainability Report	۵۷۵
۱۳	RBC	کانادا	۲۳	Annual Report, ESG, Climate	۱۷۴
۱۴	DB	آلمان	۲۷	Annual, Non-Financial Report	۶۷۹
۱۵	Morgan Stanley	ایالات متحده	۳۱	Annual, Sustainability, climate Report	۲۷۴
۱۶	UniCredit	ایتالیا	۲۸	Annual Report, ESG	۹۳۰
۱۷	Standard Chartered	بریتانیا	۴۳	Annual Report, ESG	۵۱۲
۱۸	Norinchukin Bank	ژاپن	۴۷	IR	۳۶۹
۱۹	NAB	استرالیا	۵۰	Annual Report, ESG, Climate	۳۲۸
۲۰	DBS	سنگاپور	۶۳	Annual Report	۱۱۵
۲۱	ABN Amro	هلند	۷۸	IR	۳۶۸
۲۲	Capital one	ایالات متحده	۱۰۵	Annual Report, ESG	۳۵۴
۲۳	INDUSIN Bank	هندوستان	۶۶۵	Annual Report, IR	۳۱۸
۲۴	STANDARD BANK	افریقای جنوبی	۱۵۷	IR	۱۵۴
۲۵	SJIBL	بنگلادش	-	Annual Report, IR	۵۶۸
۲۶	Shinsei Bank	ژاپن	۱۹۰	IR	۲۵۹
۲۷	Triodos Bank	هلند	-	Annual Report, IR	۴۳۸

با توجه به جدول فوق، میانگین تعداد صفحات گزارش‌های منتشر شده ۳۸۷ صفحه و انحراف معیار آنها ۰.۵۷ است. کمترین میزان صفحات (۸۲ صفحه) متعلق به گزارش مسئولیت اجتماعی بانک ساخت و ساز چین^۱ و بیشترین میزان صفحات (۹۳۰ صفحه) مربوط به گزارش سالانه (ESG) بانک یونی کردیت^۲ ایتالیا است.

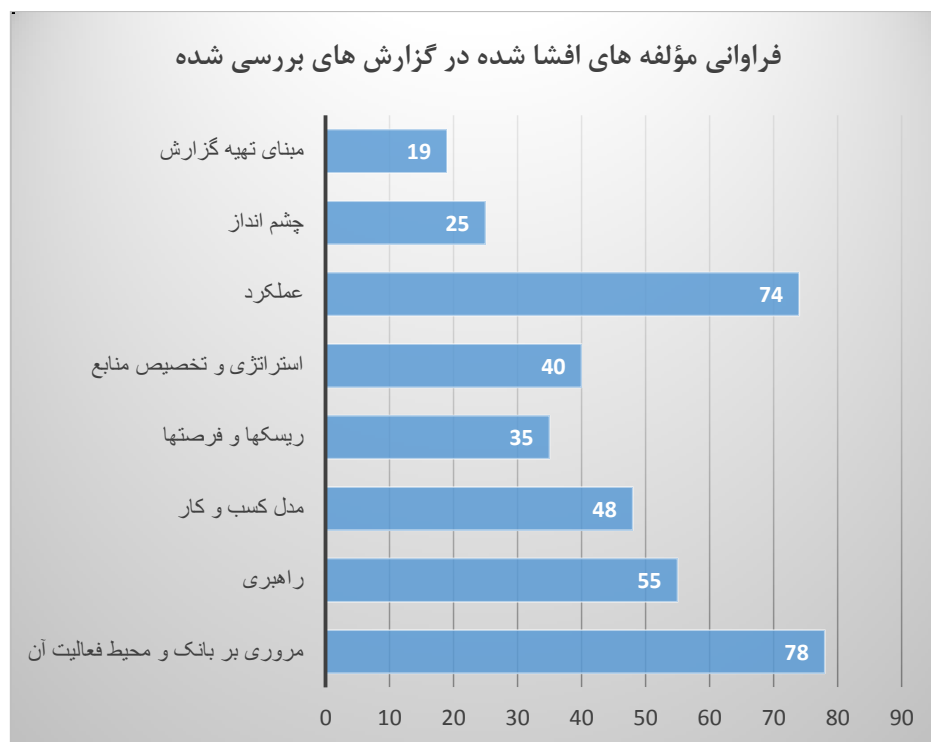
گزارش‌های بانک‌های مورد بررسی از طریق نرم افزار MAXQDA2020 کدگذاری شد. طبقه‌بندی کدهای به‌دست آمده براساس تجارب و مطالعه گزارش‌های یکپارچه و طبقه‌بندی ارائه شده در چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه به‌دست آمده است. این طبقه‌بندی با در نظر داشتن پوشش مفاهیم با اهمیت و توجه به عدم هم‌پوشانی میان شاخص‌ها انجام شده است. برخی مؤلفه‌ها از سطوح انتزاع بالاتری برخوردار بوده و در نتیجه تعداد شاخص‌های اختصاص داده شده به آن‌ها کمتر است. در مقابل برخی کدها حالت عینی‌تر داشتند و شاخص‌های بیشتری به آن‌ها اختصاص داده شد.

جدول ۲: مؤلفه‌های استخراج شده از گزارش‌های بانک‌ها

ردیف	مؤلفه‌ها	تعداد موارد یافت شده در گزارش بانک‌های مطالعه شده
۱	مروری بر بانک و محیط فعالیت آن	۷۶
۲	راهبری	۵۵
۳	مدل کسب‌وکار	۴۸
۴	ریسک‌ها و فرصت‌ها	۳۵
۵	استراتژی و تخصیص منابع	۴۰
۶	عملکرد	۷۴
۷	چشم‌انداز	۲۵
۸	مبنای تهیه گزارش	۱۹

جدول ۲ و نمودار ۱ میزان افشای هر یک از مؤلفه‌ها را در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده نشان می‌دهند. طبق یافته‌های پژوهش، مؤلفه‌های «مروری بر بانک و محیط فعالیت آن» و «عملکرد» دارای بیشترین فراوانی و مؤلفه‌های «مبنای تهیه و ارائه گزارش» و «چشم‌انداز» کمترین فراوانی را دارند. این هشت مؤلفه به عنوان ابعاد و طبقه‌های اصلی چارچوب گزارشگری یکپارچه در نظر گرفته می‌شوند.

1. China Construction Bank
2. Uni Credit

نمودار ۱: فراوانی مؤلفه های استخراج شده از گزارش های بانکها

در این پژوهش اعضای پانل خبرگان جهت مصاحبه به صورت تصادفی انتخاب نشدند. آنها براساس دانش، تجربه و تخصصی که در رابطه با گزارشگری در بانکها داشتند، انتخاب گردیدند. از مجموع ۱۳ مصاحبه، ۸ مصاحبه حضوری (۶۲٪)، ۳ مصاحبه اینترنتی (۲۳٪) و ۲ مصاحبه تلفنی (۱۵٪) بود. کل مدت زمان مصاحبهها ۴۵۳ دقیقه و میانگین مدت زمان آنها ۳۵ دقیقه بوده است. میانگین سنی مصاحبه شوندهگان ۴۶ سال و میانگین سابقه شغلی آنان ۲۲ سال بوده است. مصاحبه های صورت گرفته با خبرگان ضبط و سپس در نرم افزار WORD2013 تبدیل به متن شده و با استفاده از نرم افزار MAXQDA2020 کدگذاریها انجام گرفت. تعداد کدها و شاخص های استخراجی از مصاحبهها در جدول ۳ آمده است:

جدول ۳: فراوانی کدها و شاخص‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها

ردیف	کد خبره	کد مصاحبه	تعداد کدگذاری‌ها	تعداد شاخص جدید استخراجی
۱	E1	EI01	۱۷	۱۷
۲	E2	EI02	۱۷	۵
۳	E3	EI03	۲۰	۱۰
۴	E4	MI01	۱۷	۱
۵	E5	MI02	۲۱	۳
۶	E6	MI03	۱۳	۱
۷	E7	MI04	۱۶	۲
۸	E8	MI05	۲۵	۵
۹	E9	MI06	۲۶	۱
۱۰	E10	MI07	۲۰	۲
۱۱	E11	MI08	۲۵	۰
۱۲	E12	MI09	۲۲	۰
۱۳	E13	MI10	۳۰	۰
جمع			۲۶۹	۴۷

داده‌های موجود در جداول فوق نشان می‌دهد در مجموع ۲۶۹ مفهوم با توجه به مصاحبه‌ها کدگذاری شده‌اند که حاصل آن‌ها ۴۷ شاخص کلی بوده است. مؤلفه "مروری بر بانک و محیط فعالیت آن" ۸ شاخص کلی، مؤلفه "راهبری" ۷ شاخص کلی، مؤلفه "مدل کسب و کار" ۱۰ شاخص کلی، مؤلفه "ریسک‌ها و فرصت‌ها" ۳ شاخص کلی، مؤلفه "استراتژی و تخصیص منابع" ۴ شاخص کلی، مؤلفه "عملکرد" ۸ شاخص کلی، مؤلفه "چشم‌انداز" ۳ شاخص کلی و مؤلفه "مبنای تهیه و ارائه گزارش" ۴ شاخص کلی را به خود اختصاص داده‌اند.

به‌منظور تأیید و اعتباربخشی مؤلفه‌های اصلی و همچنین تعیین میزان اهمیت آن‌ها پرسش‌نامه خبرگان جهت مقایسه زوجی طراحی شد و در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار گرفت و سپس جمع‌آوری گردید. تحلیل پرسشنامه خبرگان با روش تحلیل سلسله مراتبی فازی (FAHP) و توسط نرم‌افزار Excel2013 انجام شد. برای تحلیل داده‌ها ابتدا ماتریس مقایسه زوجی تهیه شد. پس از نرمال‌سازی ماتریس مقایسه زوجی، نرخ سازگاری ماتریس محاسبه شد. چون نرخ سازگاری (۰,۰۰۴) کمتر از ۰,۱

بوده است بنابراین مؤلفه‌ها از نظر منطقی سازگار و وزن معیارها صحیح بوده است (حییبی و همکاران، ۱۳۹۳). درجه اهمیت (وزن معیار) مؤلفه‌ها در جدول ۴ منعکس شده است.

جدول ۴: درجه اهمیت مؤلفه‌ها

ردیف	مؤلفه‌ها (عناصر)	وزن معیار
۱	عملکرد	۰,۲۰
۲	مدل کسب و کار	۰,۱۶
۳	مروری بر سازمان	۰,۱۵
۴	راهبری (حاکمیت شرکتی)	۰,۱۳
۵	ریسکها و فرصتها	۰,۱۳
۶	استراتژی‌ها و تخصیص منابع	۰,۱۰
۷	چشم‌انداز	۰,۰۸
۸	مبنای تهیه اطلاعات	۰,۰۴

جدول ۵: ویژگی‌های فردی پاسخ دهندگان به پرسش‌نامه

درصد	فراوانی	شرح پرسش
۲۳	۷	زن
۷۷	۲۳	مرد
۲۷	۸	کارشناسی ارشد
۷۳	۲۲	دکتری و بالاتر
۴۰	۱۲	۱۰-۱۷ سال
۴۳	۱۳	۱۸-۲۵ سال
۱۷	۵	بالای ۲۵ سال
۶۷	۲۰	حسابداری
۱۷	۵	مدیریت مالی
۱۰	۳	مدیریت بانکی
۶	۲	مدیریت فناوری اطلاعات
۲۳	۷	کارشناس بانکی/مالی/بورس
۲۷	۸	عضو هیئت علمی و مدرس دانشگاه
۳۷	۱۱	عضو هیئت مدیره / مدیر ارشد بانک
۱۳	۴	حسابرس و بازرس

در مرحله بعد به منظور تأیید چارچوب اولیه و رتبه‌بندی (اولویت‌بندی) شاخص‌های کلی، با توجه به شاخص‌های احصا شده، پرسش‌نامه محقق‌ساخته (بر مبنای چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه) تهیه شد. نتایج به‌دست آمده از تحلیل توصیفی پرسش‌های عمومی پرسش‌نامه در جدول ۵ آمده است.

یافته‌های پژوهش

پرسش‌های تخصصی در پرسش‌نامه با استفاده از طیف هفت‌تایی لیکرت از خبرگان مورد سؤال قرار گرفت. به منظور تحلیل آماری شاخص‌ها از روش دلفی فازی و نرم‌افزار Excel2013 استفاده شد. طبق نتایج محاسبات، میانگین وزن معیار شاخص‌های کلی ۸,۰۸ بود. بیشترین وزن معیار ۹,۲۱ برای شاخص ۶ (خلاصه یا هایلایت عملکرد مالی و غیرمالی بانک شامل: مشتریان، منابع انسانی، عملیات و سازمان) و کمترین وزن معیار ۷,۰۱ برای شاخص ۱۶ (اطلاعاتی در خصوص داده‌های مورد استفاده در فرآیند طراحی محصولات جدید و ارائه خدمات بانکی) به‌دست آمده است. از آنجا که حد آستانه در طیف هفت طبقه‌ای لیکرت ۷ در نظر گرفته می‌شود، بنابراین با توجه به نتایج آماری به‌دست آمده هیچ یک از شاخص‌های کلی حذف نشد و بدین ترتیب می‌توان گفت که چارچوب اولیه تأیید گردید. جدول زیر رتبه‌بندی شاخص‌های کلی را به صورت تجمیعی نشان می‌دهد:

جدول ۶: رتبه‌بندی شاخص‌های کلی

رتبه شاخص	شاخص‌های کلی	وزن معیار
۱	۶. خلاصه (هایلایت) عملکرد مالی و غیرمالی بانک شامل: مشتریان، منابع انسانی، عملیات و سازمان در گزارش باشد.	۹,۲۱
۲	۲۶. تعیین ریسک‌ها و فرصت‌های کلیدی مربوط به بانک، در گزارش توضیح داده شود.	۹,۰۶
۳	۲. اطلاعات کافی در خصوص چارت سازمانی و ساختار مالکیت بانک در گزارش آورده شود.	۹,۰۴
۴	۴۷. استانداردها و رهنمودهای مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات، تهیه صورت‌های مالی، ارزیابی ریسک و غیره در گزارش آورده شود.	۹,۰۰
۵	۴۰. شاخص‌های نظارتی بانک مرکزی و سایر ناظران (نظیر کفایت سرمایه، NPL، خالص دارایی‌های ثابت به حقوق صاحبان سهام، نسبت هزینه‌های عملیاتی به درآمدها، سرمایه نظارتی، ذخیره‌گیری مطالبات و سایر شاخص‌ها) در گزارش منعکس شود.	۹,۰۰

رتبه شاخص	شاخص های کلی	وزن معیار
۶	۳. فعالیت‌های کلیدی بانک و اطلاعات بازار اصلی در گزارش باشد. توضیحات کامل با الگوهای بصری (جدول، نمودار، تصاویر و غیره)	۸,۸۹
۷	۲۴. فناوری‌های جدید در مدل کسب‌وکار بانک چه جایگاهی دارد و بانک چه استفاده‌هایی از آنها می‌کند؟	۸,۸۶
۸	۳۳. شاخص‌های کمی (مالی و غیرمالی) مربوط به اهداف، ریسک‌ها و فرصت‌ها (از جمله زیست‌محیطی، اجتماعی، راهبری) در گزارش بیان گردد.	۸,۷۹
۹	۲۳. بیان نحوه استفاده از سرمایه‌ها (مالی، انسانی، اجتماعی و ارتباطی، مادی، فکری، طبیعی) در راستای ایجاد ارزش برای بانک و ذینفعان.	۸,۶۰
۱۰	۳۱. اطلاعاتی در مورد سنجش عملکرد و اهداف سازمانی بانک از جنبه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت در گزارش درج گردد.	۸,۵۴
۱۱	۱۷. این که بانک چگونه خود را در بازار متمایز می‌کند؟ (تمایز محصولات، بخش‌بندی بازار، کانال‌های توزیع و بازاریابی) جزئی از گزارش باشد.	۸,۵۳
۱۲	۲۹. اهداف استراتژیک بانک از جنبه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت (از جمله اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی) در گزارش بیان گردد.	۸,۵۳
۱۳	۱. اطلاعاتی در خصوص نگرش، مأموریت، فرهنگ، ارزش‌ها و اخلاق سازمانی در گزارش وجود داشته باشد.	۸,۵۱
۱۴	۲۷. تجزیه و تحلیل فرصت‌های سرمایه‌گذاری در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت (از سه بعد: در دسترس بودن، کیفیت و مقرون به صرفه بودن) بخشی از گزارش باشد.	۸,۴۸
۱۵	۱۸. خطوط کسب‌وکاری بانک به صورت شفاف و به تفکیک، ترسیم و تشریح گردد.	۸,۴۶
۱۶	۳۶. توضیحاتی برای ارتباط بین عملکرد گذشته و حال / عملکرد حال و آینده در گزارش گنجانده شود.	۸,۴۵
۱۷	۳۴. تأثیر عملکرد بانک (اعم از مثبت و منفی) بر سرمایه‌ها (مالی، انسانی، اجتماعی و ارتباطی، مادی، فکری، طبیعی) در گزارش شرح داده شود.	۸,۳۸
۱۸	۷. مقایسه تغییرات سال به سال در خصوص عملکرد مالی و غیرمالی بانک (مثلاً جدول مقایسه‌ای پنج سال اخیر) در گزارش آورده شود.	۸,۳۸
۱۹	۲۸. توضیح فرایند مدیریت ریسک در خصوص هر یک از ریسک‌های تعیین شده (از شناسایی تا نظارت) در گزارش آورده شود.	۸,۳۴

رتبه شاخص	شاخص های کلی	وزن معیار
۲۰	۲۵. روابط با ذینفعان کلیدی و نحوه پاسخگویی بانک به نیازها و خواسته‌های آن‌ها در گزارش آورده شود.	۸,۲۹
۲۱	۱۹. به این سؤال در گزارش پرداخته شود: مدل کسب و کار بانک چه میزان درآمدزایی پایدار خواهد داشت؟	۸,۲۴
۲۲	۸. عوامل خارجی مهمی که بانک نسبت به آن‌ها واکنش نشان می‌دهد (اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، قانونی، بین‌المللی و فناوری) جزئی از گزارش باشد.	۸,۲۱
۲۳	۲۲. کلیه محصولات ارائه شده توسط بانک و نتایج آن‌ها (مثبت و منفی / داخلی و خارجی) در گزارش به صورت کامل شرح داده شود.	۸,۱۹
۲۴	۲۸. در گزارش، عملکرد بانک در خصوص رعایت قوانین و مقررات، مبارزه با پولشویی، تطبیق شریعت، شفاف‌سازی تراکنش‌ها و افشای قراردادهای آورده شود.	۸,۱۳
۲۵	۴۳. چشم‌انداز بانک در حوزه‌های مختلف (ESG) اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری برای آینده در گزارش شرح داده شود.	۸,۱۲
۲۶	۲۵. این که موضوعات ارزشی مثل پایداری، مسئولیت‌های اجتماعی، آب و هوا، مصرف انرژی در مدل کسب و کار بانک مطرح شود.	۸,۱۱
۲۷	۴. تحلیل وضعیت رقابتی بازار و محصولات بانک در گزارش آورده شود. (رقبا، مشتریان، محصولات جایگزین، ورود بانک‌های جدید و عرضه‌کنندگان خدمات به بانک)	۸,۰۲
۲۸	۱۱. اقدامات خاص مسئولان راهبری برای تأثیرگذاری و نظارت بر جهت‌گیری استراتژیک بانک و رویکرد آن به مدیریت ریسک در گزارش قید گردد.	۷,۹۰
۲۹	۴۵. توصیف محدوده و مرزهای گزارشگری و نحوه تعیین آن در گزارش گنجانده شود.	۷,۸۷
۳۰	۱۲. چگونگی تأثیر فرهنگ، اخلاق و ارزش‌های بانک در استفاده از سرمایه‌ها (از جمله روابط با ذینفعان کلیدی) در گزارش بیان شود.	۷,۸۲
۳۱	۴۲. این که بانک چگونه برای واکنش به چالش‌ها و عدم قطعیت‌های بحرانی مجهز شده است؟ در گزارش مطرح شود.	۷,۸۲
۳۲	۳۰. در گزارش به منابع مالی و غیرمالی تخصیص‌یافته جهت اجرای استراتژی‌ها (با توضیحات کامل) اشاره شود.	۷,۷۷

وزن معیار	شاخص های کلی	رتبه شاخص
۷,۷۴	۴۱. انتظارات بانک از محیط خارجی که احتمالاً در کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت با آن مواجه است و تأثیر آن بر عملکرد بانک، در گزارش آورده شود.	۳۳
۷,۷۳	۴۶. خلاصه‌ای از چارچوب‌ها و روش‌های مورد استفاده برای کمی‌سازی یا ارزیابی موضوعات مهم در گزارش بیان گردد.	۳۴
۷,۶۲	۱۵. ارتباط بین جبران خدمت (اعطای پاداش و ایجاد انگیزه در کارکنان) با خلق ارزش برای ذینفعان و تأثیر بر سرمایه‌های بانک، بخشی از گزارش باشد.	۳۵
۷,۵۶	۱۰. توضیحاتی در مورد نقش راهبری و فرایندهای پذیرش ریسک و مکانیسم‌های مربوط به اخلاق و درستکاری در گزارش آورده شود.	۳۶
۷,۵۴	۲۱. به سازگاری مدل کسب‌وکار با تغییرات، در گزارش اشاره شود.	۳۷
۷,۴۹	۳۲. میزان لحاظ شدن ملاحظات زیست‌محیطی و اجتماعی در راهبرد بانک تبیین گردد.	۳۸
۷,۴۶	۳۹. بانک کلیه کمک‌های عام‌المنفعه و هرگونه پرداخت در راستای مسئولیت‌های اجتماعی را با جزئیات کامل در گزارش بیاورد.	۳۹
۷,۴۲	۱۳. این که آیا بانک در حال اجرای شیوه‌های راهبری فراتر از الزامات قانونی است، در گزارش مطرح شود.	۴۰
۷,۴۱	۱۴. این موضوع که مسئولان راهبری برای ترویج و توانمندسازی نوآوری در بانک چه مسئولیت‌هایی دارند؟ در گزارش آورده شود.	۴۱
۷,۳۹	۴۴. خلاصه‌ای از فرآیند تعیین موارد با اهمیت در بانک (شناسایی موارد مهم و تعیین نقش کارکنان در اولویت‌بندی آن‌ها) در گزارش آورده شود.	۴۲
۷,۳۶	۲۰. چارچوب یا دستورالعمل نوآوری در بانک با شرح نتیجه نوآوری‌های موجود، در گزارش آورده شود.	۴۳
۷,۳۲	۹. توضیحاتی در مورد ساختار راهبری بانک (معرفی سوابق، صلاحیت و تجربه هیئت مدیره، هیئت عامل و کمیته‌ها) و مسئولیت آنان در گزارش درج شود.	۴۴
۷,۱۴	۳۷. صورت‌های مالی بانک به صورت کامل (به همراه گزارش حسابرس مستقل) در گزارش درج گردد.	۴۵
۷,۱۳	۵. اطلاعات زنجیره ارزش و توصیف موقعیت بانک در بازار (برند، رتبه بین بانک‌ها، جوایز و گواهینامه‌ها)، بخشی از گزارش باشد.	۴۶
۷,۰۱	۱۶. اطلاعاتی در خصوص داده‌های مورد استفاده در فرآیند طراحی محصولات جدید و ارائه خدمات بانکی در گزارش مطرح گردد.	۴۷

در ادامه پرسش‌نامه حاوی وزن هر شاخص برای خبرگان ارسال گردید (دور دوم دلفی) تا نظر تکمیلی ایشان اخذ گردد. پس از جمع آوری پرسش‌نامه‌های دور دوم، هیچ شاخصی اضافه/ حذف نشد تا بدین ترتیب به‌نوعی شاهد اجماع نظر خبرگان باشیم. تحلیل آماری هر یک از مؤلفه‌ها و شاخص‌های کلی به تفکیک بررسی شده‌اند. با توجه به تحلیل محتوای گزارش‌های بانک‌های خارجی و مصاحبه با خبرگان، شاخص‌های کلی برای هر مؤلفه شناسایی شده و با استفاده از روش دلفی فازی رتبه هر یک از شاخص‌ها نیز تعیین گردیده است.

مؤلفه مروری بر بانک و محیط فعالیت آن

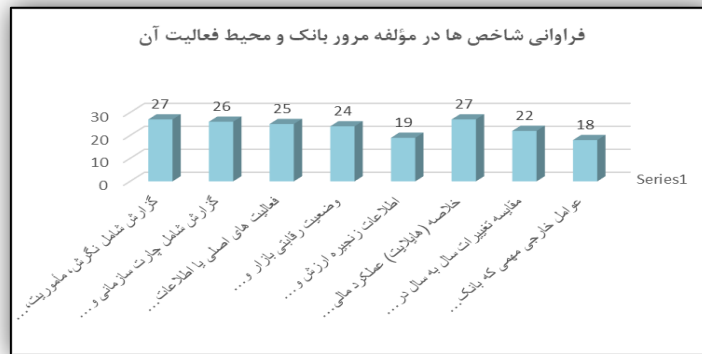
مالکیت و ساختار عملیاتی سازمان، فعالیت‌ها و بازارهای اصلی، چشم‌انداز رقابتی و موقعیت بازار، اطلاعات متنی مهمی را ارائه می‌دهند. عوامل خارجی از جمله ملاحظات قانونی، تجاری، اجتماعی، محیطی و سیاسی که بر توانایی سازمان برای ایجاد ارزش تأثیر می‌گذارند، نیز زمینه لازم را فراهم می‌کنند (رحمانی و علیزاده، ۱۴۰۱). طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، گزارش یکپارچه باید به این سؤال پاسخ دهد: سازمان چه کاری انجام می‌دهد و تحت چه شرایطی فعالیت می‌کند؟ گزارش یکپارچه اهداف و مأموریت‌های سازمان را مشخص کرده و در آن موضوعات زیر ارائه می‌شود:

- ✚ فرهنگ، اخلاق و ارزش‌های سازمان؛
- ✚ ساختار مالکیت و ساختار عملیاتی؛
- ✚ فعالیت‌ها و بازارهای اصلی؛
- ✚ چشم‌انداز رقابتی و موقعیت بازار (با در نظر گرفتن عواملی مانند تهدید رقابت جدید و محصولات یا خدمات جایگزین)؛
- ✚ موقعیت سازمان درون زنجیره ارزش؛
- ✚ اطلاعات کمی مهم مانند تعداد کارمندان، درآمد و تعداد کشورهایایی که سازمان در آن‌ها فعالیت می‌کند و تغییرات عمده نسبت به دوره‌های قبل؛
- ✚ عوامل مؤثر بر محیط خارجی (جنبه‌های قانونی، تجاری، اجتماعی، محیطی و سیاسی که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر توانایی ارزش‌آفرینی سازمان در کوتاه‌مدت یا بلندمدت اثر می‌گذارد) و واکنش سازمان.

جدول ۷: رتبه‌بندی شاخص‌های کلی مؤلفه مرور بانک و محیط فعالیت آن

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۴	۸,۵۱	۲۷	گزارش شامل تاریخچه، نگرش، مأموریت، فرهنگ، ارزش‌های سازمانی و اخلاق	Organizational overview and the environment external مرور بانک و محیط فعالیت آن
۲	۹,۰۴	۲۶	گزارش شامل چارت سازمانی و ساختار مالکیت با اطلاعاتی در مورد سوابق تحصیلی، سابقه کار و عنوان شغلی	
۳	۸,۸۹	۲۵	فعالیت‌های اصلی یا اطلاعات بازار اصلی. توضیحات در قالب تفسیری کامل با الگوهای بصری (جدول، نمودار، تصاویر و غیره)	
۷	۸,۰۲	۲۴	وضعیت رقابتی بازار و محصولات بانک. تحلیل رقیب، مشتریان، محصولات جایگزین، ورود بانک‌های جدید و عرضه‌کنندگان خدمات به بانک	
۸	۷,۱۳	۱۹	اطلاعات زنجیره ارزش و توصیف موقعیت بانک در بازار	
۱	۹,۲۱	۲۷	خلاصه (هایلایت) عملکرد مالی و غیرمالی بانک شامل: مشتریان، منابع انسانی، عملیات و سازمان	
۵	۸,۳۸	۲۲	مقایسه تغییرات سال به سال در خصوص عملکرد مالی و غیرمالی (مثلاً جدول مقایسه‌ای پنج سال اخیر)	
۶	۸,۲۱	۱۸	عوامل خارجی مهمی که بانک نسبت به آن‌ها واکنش نشان می‌دهد: اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، قانونی و فناوری	

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "خلاصه (هایلایت) عملکرد مالی و غیرمالی بانک" با امتیاز ۹,۲۱ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص در تمام (۲۷ مرتبه) گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۲: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها- مؤلفه مرور بانک و محیط فعالیت آن

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص‌های "خلاصه (هایلایت) عملکرد مالی و غیرمالی" و "نگرش، مأموریت، فرهنگ، ارزش‌های سازمانی و اخلاق" دارای بیشترین فراوانی (۲۷ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده هستند.

مؤلفه راهبری

برای ارزیابی چشم‌اندازهای آتی ارزش، آگاهی از ساختارها و فرآیندهایی که از تدوین راهبرد و مدیریت ریسک حمایت می‌کنند، ضروری است. بنابراین گزارش یکپارچه شرح می‌دهد که چگونه ساختار راهبری، مهارت‌های ارکان راهبری و تنوع و سایر عوامل از ایجاد ارزش در طول زمان حمایت و از تحلیل ارزش جلوگیری یا آن را محدود می‌کنند (رحمانی و علیزاده، ۱۴۰۱). طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، گزارش یکپارچه باید به این سؤال پاسخ دهد: ساختار راهبری سازمان چگونه از توانایی ارزش‌آفرینی آن در کوتاه‌مدت و بلندمدت حمایت می‌کند؟ به‌منظور پاسخ به این سؤال گزارش یکپارچه باید اطلاعاتی درباره موارد زیر فراهم آورد:

✚ ساختار راهبری سازمان از جمله مهارت‌ها و تنوع ارکان راهبری (مثال طیفی از سوابق، جنسیت، شایستگی و تجربه) و الزامات قانونی بر طراحی ساختار راهبری تأثیر می‌گذارد یا خیر؟

✚ ارتباط ویژگی رهبران سازمان شامل مهارت‌ها، تجارب، جنسیت و سایر با توانایی ارزش‌آفرینی سازمان چیست؟

✚ فرایند تصمیم‌گیری‌های استراتژیک و نظارت بر فرهنگ سازمان از جمله نگرش آن به ریسک و ساز و کارهای آن برای پرداختن به صداقت و مسائل اخلاقی چگونه است؟

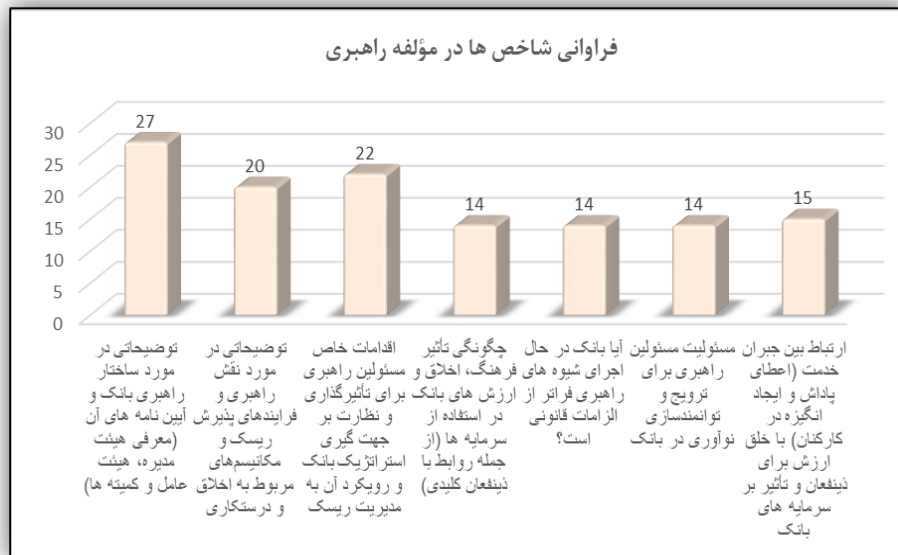
✚ چگونه فرهنگ، اخلاق و ارزش‌های سازمان در استفاده و تأثیرات آن بر سرمایه‌ها از جمله روابط با ذینفعان کلیدی منعکس می‌شود؟

✚ پاداش‌ها و مشوق‌های مرتبط با ایجاد ارزش در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت و اثر آن بر سرمایه‌ها چیست؟

جدول ۸: رتبه بندی شاخص‌های کلی مؤلفه راهبری

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۷	۷,۳۲	۲۷	توضیحاتی در مورد ساختار راهبری بانک و آیین‌نامه‌های آن (معرفی هیئت‌مدیره، هیئت‌عامل و کمیته‌ها)	راهبری Governance
۴	۷,۵۶	۲۰	توضیحاتی در مورد نقش راهبری و فرایندهای پذیرش ریسک و مکانیسم‌های مربوط به اخلاق و درست‌کاری	
۱	۷,۹۰	۲۲	اقدامات خاص مسئولین راهبری برای تأثیرگذاری و نظارت بر جهت‌گیری استراتژیک بانک و رویکرد آن به مدیریت ریسک	
۲	۷,۸۲	۱۴	چگونگی تأثیر فرهنگ، اخلاق و ارزش‌های بانک در استفاده از سرمایه‌ها (از جمله روابط با ذینفعان کلیدی)	
۵	۷,۴۲	۱۴	آیا بانک در حال اجرای شیوه‌های راهبری فراتر از الزامات قانونی است؟	
۶	۷,۴۱	۱۴	مسئولیت مسئولین راهبری برای ترویج و توانمندسازی نوآوری در بانک	
۳	۷,۶۲	۱۵	ارتباط بین جبران خدمت (اعطای پاداش و ایجاد انگیزه در کارکنان) با خلق ارزش برای ذینفعان و تأثیر بر سرمایه‌های بانک	

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "اقدامات خاص مسئولین راهبری برای تأثیرگذاری و نظارت بر جهت‌گیری استراتژیک بانک و رویکرد آن به مدیریت ریسک" با امتیاز ۷,۹۰ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص ۲۲ مرتبه در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۳: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها - مؤلفه راهبری

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص "توضیحاتی در مورد ساختار راهبری بانک و آیین‌نامه‌های آن" دارای بیشترین فراوانی (۲۷ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده است.

مؤلفه مدل کسب‌وکار

طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، گزارش یکپارچه باید به این سؤال پاسخ دهد: مدل کسب‌وکار سازمان چیست؟ مدل کسب‌وکار سیستمی است که سازمان طی آن ورودی را به خروجی تبدیل ساخته تا اهداف راهبردی سازمان تأمین و ارزش کوتاه، میان و بلندمدت ایجاد شود. گزارش یکپارچه باید موارد زیر را در رابطه با مدل کسب‌وکار توضیح دهد: ورودی‌ها، فعالیت‌های تجاری، خروجی‌ها و نتایج.

ورودی‌ها

گزارش یکپارچه نشان می‌دهد که چگونه ورودی‌های کلیدی با سرمایه‌هایی که سازمان به آن‌ها وابسته است مرتبط می‌شود یا منبعی برای تمایز سازمان فراهم می‌کند. گزارش یکپارچه بر ورودی‌هایی تمرکز دارد که توانایی ایجاد ارزش در کوتاه، میان و بلندمدت را داشته باشند.

فعالیت‌های تجاری

یک گزارش یکپارچه فعالیت‌های کلیدی کسب‌وکار خود را به شرح زیر توصیف می‌کند:

- چگونه سازمان خود را در بین رقبایش متمایز می‌کند (مثال از طریق تمایز محصول)
- نیاز به نوآوری مدل
- چگونگی انطباق با تغییرات

خروجی‌ها

گزارش یکپارچه، محصولات و خدمات کلیدی سازمان را مشخص می‌کند. ممکن است خروجی‌های دیگری مانند محصولات جانبی و ضایعات (از جمله انتشار گازهای گلخانه‌ای) وجود داشته باشد که باید در این قسمت بسته به اهمیت آن‌ها افشا شود.

نتایج

گزارش یکپارچه نتایج کلیدی را توصیف می‌کند. نتایج داخلی و خارجی (مثبت و منفی) برای سرمایه‌ها در نتیجه فعالیت‌ها و خروجی‌های یک سازمان هستند. شرح برخی از نتایج به قرار زیر است:

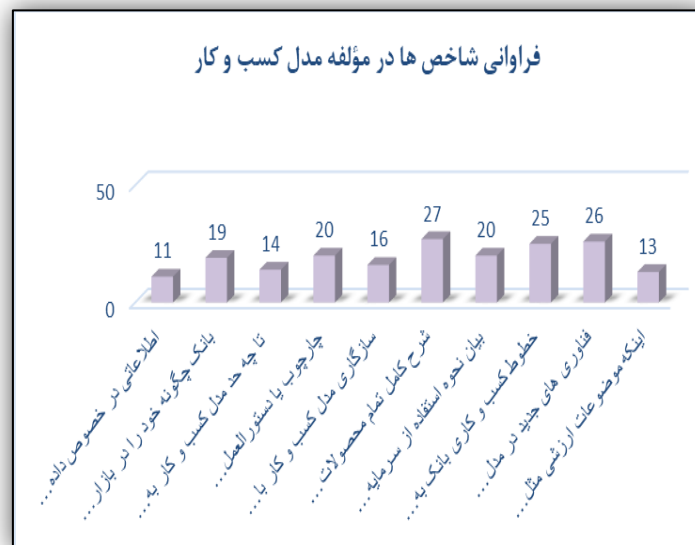
- نتایج داخلی مثل تقویت روحیه کارکنان، شهرت سازمان، درآمد و جریان‌های نقدی
- نتایج خارجی مثل رضایت مشتریان، اثرات اجتماعی و زیست‌محیطی
- نتایج مثبت یعنی آن‌هایی که منجر به افزایش خالص سرمایه‌ها و در نتیجه ایجاد ارزش می‌شوند.
- نتایج منفی یعنی آن‌هایی که منجر به کاهش خالص سرمایه‌ها و در نتیجه از بین رفتن ارزش می‌شوند.

شناسایی و توصیف نتایج به‌ویژه نتایج خارجی سازمان را ملزم می‌کند تا سرمایه‌ها را گسترده‌تر از آن‌هایی که تحت مالکیت یا کنترل سازمان هستند در نظر بگیرد. به‌عنوان مثال ممکن است نیاز به افشای اثرات سرمایه در بالا و پایین زنجیره ارزش داشته باشد (مثال انتشار کربن ناشی از فعالیت‌های سازمان).

جدول ۹: رتبه‌بندی شاخص‌های کلی مؤلفه مدل کسب و کار

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۱۰	۷,۰۱	۱۱	اطلاعاتی در خصوص داده‌های مورد استفاده در فرآیند طراحی محصولات جدید و ارائه خدمات	Business model مدل کسب و کار
۳	۸,۵۳	۱۹	بانک چگونه خود را در بازار متمایز می‌کند؟	
۴	۸,۴۶	۱۴	تا چه حد مدل کسب و کار به درآمدزایی پایدار توجه می‌کند؟	
۵	۸,۲۴	۲۰	چارچوب یا دستورالعمل نوآوری در بانک با شرح نتیجه نوآوری‌های موجود	
۹	۷,۳۶	۱۶	سازگاری مدل کسب و کار با تغییرات	
۸	۷,۵۴	۲۴	شرح کامل تمام محصولات ارائه شده و نتایج آنها (مثبت و منفی / داخلی و خارجی)	
۶	۸,۱۹	۲۰	بیان نحوه استفاده از سرمایه‌ها برای ایجاد ارزش بانک و ذینفعان	
۲	۸,۶۰	۲۵	خطوط کسب و کاری بانک به‌صورت شفاف و به تفکیک، ترسیم و تشریح گردد.	
۱	۸,۸۶	۲۶	فناوری‌های جدید در مدل کسب و کار بانک چه جایگاهی دارد و بانک چه استفاده‌هایی از آنها می‌کند؟	
۷	۸,۱۱	۱۳	اینکه موضوعات ارزشی مثل پایداری، مسئولیت‌های اجتماعی، آب و هوا، مصرف انرژی و ... در مدل کسب و کار بانک مطرح شود.	

همان طور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "فناوری‌های جدید در مدل کسب و کار بانک چه جایگاهی دارد و بانک چه استفاده‌هایی از آن‌ها می‌کند؟" با امتیاز ۸٫۸۶ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص ۲۶ مرتبه در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۴: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها - مؤلفه مدل کسب و کار

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص "شرح کامل تمام محصولات ارائه شده و نتایج آن‌ها (مثبت و منفی / داخلی و خارجی)" دارای بیشترین فراوانی (۲۷ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده است.

مؤلفه ریسک‌ها و فرصت‌ها

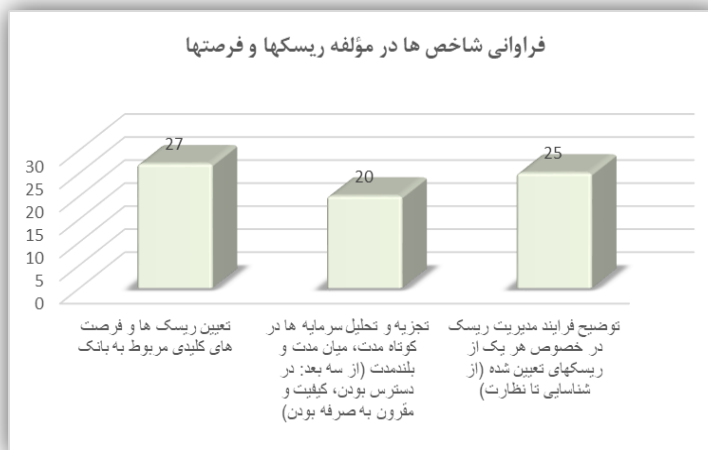
طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، گزارش یکپارچه باید به این سؤال پاسخ دهد: ریسک‌ها و فرصت‌های خاصی که بر توانایی ارزش‌آفرینی سازمان در کوتاه، میان و بلندمدت اثر می‌گذارند کدامند و سازمان چگونه با آن‌ها مواجه می‌شود؟ به‌منظور پاسخ به این سؤال باید منبع ریسک‌ها و فرصت‌ها که می‌تواند داخلی، خارجی یا ترکیبی از هر دو باشد، ارائه شود. همچنین، باید

اقداماتی که برای مدیریت یا کاهش ریسک‌های کلیدی و بهرهمندی از فرصت‌های کلیدی انجام شده، ارائه گردد.

جدول ۱۰: رتبه‌بندی شاخص‌های کلی مؤلفه مدل ریسک‌ها و فرصت‌ها

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۱	۹,۰۶	۲۷	تعیین ریسک‌ها و فرصت‌های کلیدی مربوط به بانک	ریسک‌ها و فرصت‌ها Risks and Opportunities
۲	۸,۴۸	۲۰	تجزیه و تحلیل سرمایه‌ها در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت (از سه بعد: در دسترس بودن، کیفیت و مقرون به صرفه بودن)	
۳	۸,۳۴	۲۵	توضیح فرایند مدیریت ریسک در خصوص هر یک از ریسک‌های تعیین شده (از شناسایی تا نظارت)	

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "تعیین ریسک‌ها و فرصت‌های کلیدی مربوط به بانک" با امتیاز ۹,۰۶ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص ۲۷ مرتبه در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۵: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها - مؤلفه ریسک‌ها و فرصت‌ها

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص "تعیین ریسک‌ها و فرصت‌های کلیدی مربوط به بانک" دارای بیشترین فراوانی (۲۷ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده است.

مؤلفه استراتژی و تخصیص منابع

گزارش یکپارچه، اهداف راهبردی و اقدامات مرتبط و بازه‌های زمانی برای دستیابی به اهداف را مشخص می‌کند. راهبردهای به کار گرفته شده برای دستیابی به این اهداف (و نحوه تخصیص منابع بر این اساس) نیز نشان داده می‌شود (رحمانی و علیزاده، ۱۴۰۱). طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، این گزارش باید به این سؤال پاسخ دهد: مقصد سازمان کجاست و چگونه می‌خواهد به آن دست یابد؟ برای پاسخ به این سؤال گزارش یکپارچه باید موارد زیر را ارائه دهد:

➤ اهداف استراتژیک کوتاه، میان و بلندمدت

➤ راهبرد دستیابی به آن اهداف

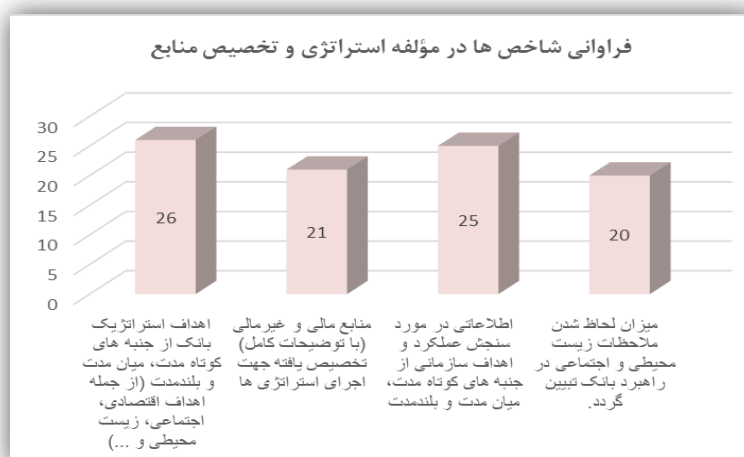
➤ برنامه تخصیص منابع برای اجرای استراتژی‌ها

➤ مزیت‌های رقابتی سازمان نسبت به سایر رقبا

جدول ۱۱: رتبه‌بندی شاخص‌های کلی مؤلفه استراتژی و تخصیص منابع

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۲	۸,۵۳	۲۶	اهداف استراتژیک بانک از جنبه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت (از جمله اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی)	استراتژی و تخصیص منابع and resource allocation
۳	۷,۷۷	۲۱	منابع مالی و غیرمالی (با توضیحات کامل) تخصیص‌یافته جهت اجرای استراتژی‌ها	
۱	۸,۵۴	۲۵	اطلاعاتی در مورد سنجش عملکرد و اهداف سازمانی از جنبه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت	
۴	۷,۴۹	۲۰	میزان لحاظ شدن ملاحظات زیست‌محیطی و اجتماعی در راهبرد بانک تبیین گردد.	

همانطور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "اطلاعاتی در مورد سنجش عملکرد و اهداف سازمانی" با امتیاز ۸,۵۴ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص ۲۵ مرتبه در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۶: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها - مؤلفه استراتژی و تخصیص منابع

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص "اهداف استراتژیک بانک از جنبه‌های کوتاه، میان و بلندمدت (از جمله اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و سایر)" دارای بیشترین فراوانی (۲۶ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده است.

مؤلفه عملکرد

استفاده‌کنندگان گزارش یکپارچه به نحوه عملکرد سازمان در رابطه با اهداف راهبردی و اهداف بیان شده علاقمند هستند. بسیاری از این اطلاعات به صورت رسمی یا غیررسمی در قالب تأثیر بر انواع سرمایه‌ها ارائه خواهد شد (رحمانی و علیزاده، ۱۴۰۱). طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، گزارش یکپارچه باید به این سؤال پاسخ دهد: سازمان تا چه حد به اهداف راهبردی خود طی دوره دست یافته و نتیجه فعالیت‌های سازمان بر حسب سرمایه چیست؟ گزارش یکپارچه باید شامل اطلاعات کمی و کیفی زیر در رابطه با عملکرد باشد:

✚ شاخص‌های کمی بر حسب اهداف، ریسک‌ها و فرصت‌ها

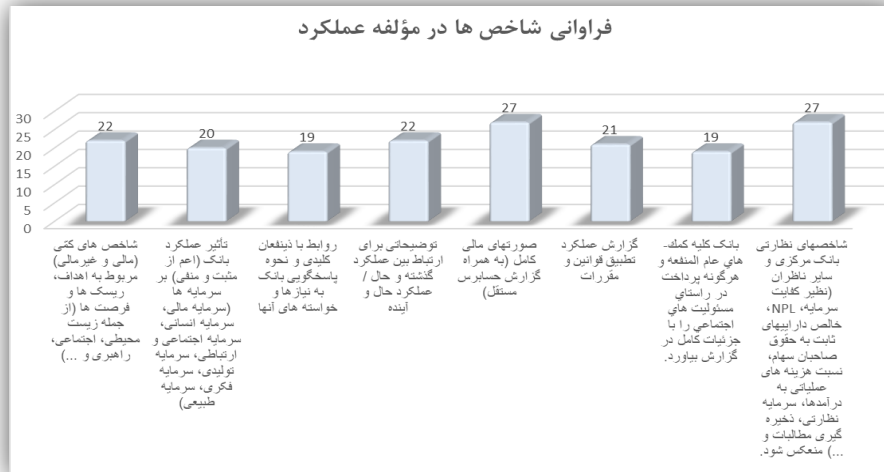
کیفیت روابط سازمان با ذینفعان کلیدی و نحوه پاسخ‌گویی سازمان به نیازها و علایق آنان

رابطه عملکرد گذشته و فعلی و رابطه عملکرد فعلی و چشم‌انداز سازمان
شاخص‌های کلیدی عملکرد معیارهای مالی را با سایر مؤلفه‌ها ترکیب می‌کند (مثال نسبت انتشار گزاهای گلخانه‌ای به فروش / نشان دادن ارتباط عملکرد مالی با عملکرد مرتبط با سایر سرمایه‌ها).

جدول ۱۲: رتبه بندی شاخص‌های کلی مؤلفه عملکرد

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۲	۸,۷۹	۲۲	شاخص‌های کمی (مالی و غیرمالی) مربوط به اهداف، ریسک‌ها و فرصت‌ها (از جمله زیست محیطی، اجتماعی، راهبردی و سایر)	عملکرد Performance
۴	۸,۳۸	۲۰	تأثیر عملکرد بانک (اعم از مثبت و منفی) بر سرمایه‌ها (سرمایه مالی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و ارتباطی، سرمایه تولیدی، سرمایه فکری، سرمایه طبیعی)	
۵	۸,۳۹	۱۹	روابط با ذینفعان کلیدی و نحوه پاسخ‌گویی بانک به نیازها و خواسته‌های آنها	
۳	۸,۴۵	۲۲	توضیحاتی برای ارتباط بین عملکرد گذشته و حال / عملکرد حال و آینده	
۸	۷,۱۴	۲۷	صورت‌های مالی کامل (به‌همراه گزارش حسابرس مستقل)	
۶	۸,۱۳	۲۱	گزارش عملکرد تطبیق قوانین و مقررات	
۷	۷,۴۶	۱۹	بانک کلیه کمک‌های عام‌المنفعه و هرگونه پرداخت در راستای مسئولیت‌های اجتماعی را با جزئیات کامل در گزارش بیاورد.	
۱	۹,۰۰	۲۷	شاخص‌های نظارتی بانک مرکزی و سایر ناظران (نظیر کفایت سرمایه، NPL، خالص دارایی‌های ثابت به حقوق صاحبان سهام، نسبت هزینه‌های عملیاتی به درآمدها، سرمایه نظارتی، ذخیره‌گیری مطالبات و غیره) منعکس شود.	

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "شاخص‌های نظارتی بانک مرکزی و سایر ناظران" با امتیاز ۹,۰۰ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص در تمام (۲۷ مرتبه) گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۷: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها - مؤلفه عملکرد

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص‌های "صورت‌های مالی کامل (به‌همراه گزارش حسابرس مستقل)" و "شاخص‌های نظارتی بانک مرکزی و سایر ناظران" دارای بیشترین فراوانی (۲۷ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده است.

مؤلفه چشم‌انداز

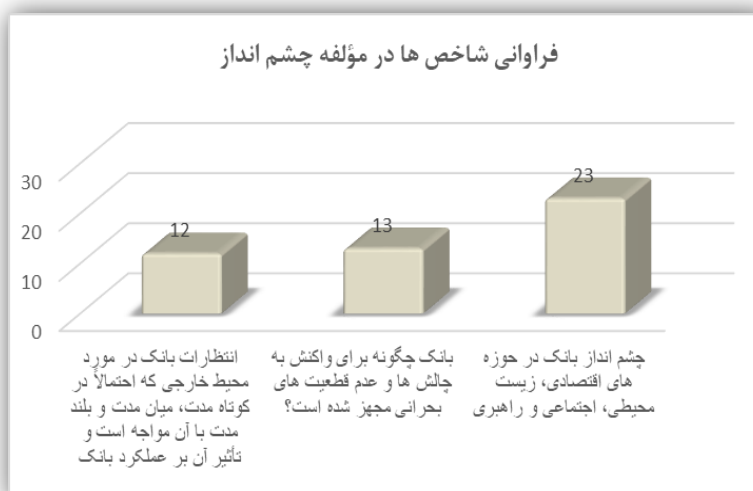
در یک گزارش یکپارچه باید به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود: سازمان در تعقیب راهبرد خود ممکن است با کدام چالش‌ها یا عدم اطمینان‌ها مواجه شود و الزامات بالقوه برای مدل کسب‌وکار و عملکرد آینده سازمان کدامند؟ یک گزارش یکپارچه معمولاً تغییرات پیش‌بینی شده را در طول زمان برجسته می‌سازد و بر مبنای تحلیل منطقی و شفاف درباره موارد زیر اطلاعات به‌دست می‌دهد:

- ✚ انتظارات سازمان درباره محیط بیرونی که سازمان انتظار دارد در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت با آن روبه‌رو شود.
- ✚ چگونه این مسئله سازمان را تحت تأثیر قرار خواهد داد.
- ✚ چگونه سازمان در حال حاضر برای پاسخ دادن به چالش‌ها و عدم اطمینان‌های بسیار با اهمیت که ممکن است بروز کنند، مجهز شده است.

جدول ۱۳: رتبه بندی شاخص های کلی مؤلفه چشم انداز

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش ها	شاخص کلی	مؤلفه
۳	۷,۷۴	۱۲	انتظارات بانک در مورد محیط خارجی که احتمالاً در کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدت با آن مواجه است و تأثیر آن بر عملکرد بانک	چشم انداز Outlook
۲	۷,۸۲	۱۳	بانک چگونه برای واکنش به چالش ها و عدم قطعیت های بحرانی مجهز شده است؟	
۱	۸,۱۲	۲۳	چشم انداز بانک در حوزه های اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و راهبری	

همان طور که در جدول مشاهده می شود، شاخص "چشم انداز بانک در حوزه های اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و راهبری" با امتیاز ۸,۱۲ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص در ۲۷ گزارش از گزارش های بانک های بررسی شده آمده است.

نمودار ۸: فراوانی شاخص ها در گزارش های بانک ها - مؤلفه چشم انداز

نمودار فوق نشان می‌دهد که شاخص "چشم‌انداز بانک در حوزه‌های اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی و راهبری" دارای بیشترین فراوانی (۲۳ مرتبه) در گزارش‌های بانک‌های بررسی شده است.

مؤلفه مبنای تهیه و ارائه گزارش

طبق چارچوب بین‌المللی گزارشگری یکپارچه، گزارش یکپارچه باید به این سؤال پاسخ دهد: موارد ارائه شده در گزارش یکپارچه چگونه تعیین شده و این موارد چگونه اندازه‌گیری و سنجیده شده‌اند؟ به‌منظور پاسخ به این سؤال، گزارش یکپارچه باید موارد زیر را ارائه دهد:

✚ فرایند تعیین سطح اهمیت

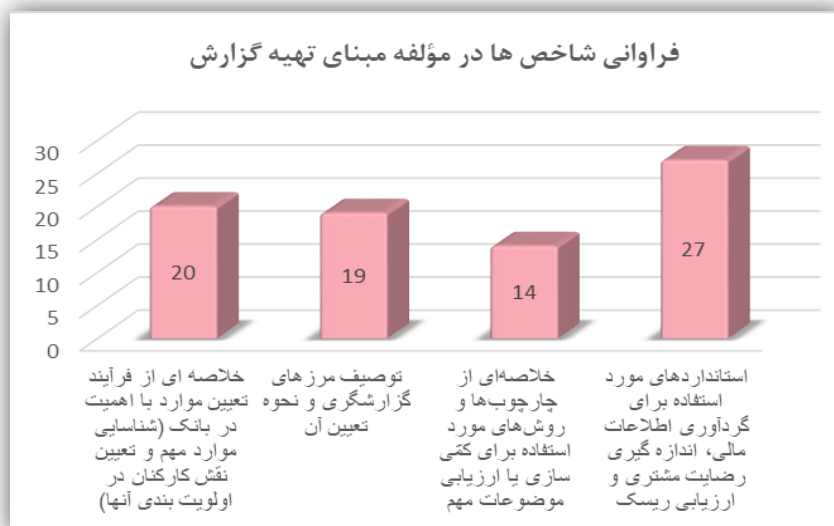
✚ توصیف حد گزارشگری و نحوه تعیین آن

✚ چارچوب و روش‌های استفاده شده برای ارزیابی موضوعات با اهمیت

جدول ۱۴: رتبه‌بندی شاخص‌های کلی مؤلفه مبنای تهیه و ارائه گزارش

رتبه	وزن معیار	فراوانی شاخص در گزارش‌ها	شاخص کلی	مؤلفه
۴	۷,۳۹	۲۰	خلاصه‌ای از فرآیند تعیین موارد با اهمیت در بانک (شناسایی موارد مهم و تعیین نقش کارکنان در اولویت‌بندی آن‌ها)	The basis for preparation and presentation مبنای تهیه و ارائه گزارش
۲	۷,۸۷	۱۹	توصیف مرزهای گزارشگری و نحوه تعیین آن	
۳	۷,۷۳	۱۴	خلاصه‌ای از چارچوب‌ها و روش‌های مورد استفاده برای کمی‌سازی یا ارزیابی موضوعات مهم	
۱	۹,۰۰	۲۷	استانداردهای مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات مالی، اندازه‌گیری رضایت مشتری و ارزیابی ریسک	

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، شاخص "استانداردهای مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات مالی و غیرمالی" با امتیاز ۹,۰۰ در رتبه اول قرار دارد. این شاخص در تمامی (۲۷ مرتبه) گزارش‌های بانک‌های بررسی شده آمده است.

نمودار ۹: فراوانی شاخص‌ها در گزارش‌های بانک‌ها - مؤلفه مبنای تهیه و ارائه گزارش

بانک‌های ایرانی براساس قوانین و مقررات موجود، هر ساله گزارش خود را تحت عنوان گزارش سالانه و در قالب صورت‌های مالی حسابرسی شده (گزارش حسابرسی) طبق صورت‌های مالی نمونه بانک مرکزی- و گزارش تفسیری مدیریت منتشر می‌کنند. در این مرحله از پژوهش به منظور بررسی وضعیت بانک‌های داخلی و میزان تطابق گزارش‌های ارائه شده توسط این بانک‌ها با چارچوب تدوین شده، گزارش سالانه (۱۴۰۱) بانک‌های ملی، ملت و پاسارگاد انتخاب و مورد تحلیل محتوا قرار گرفت. یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که درصد افشای اطلاعات (با در نظر گرفتن شاخص‌های کلی) در بانک ملی ۲۸٪، بانک ملت ۴۰٪ و بانک پاسارگاد ۴۹٪ و به طور میانگین ۳۹٪ بوده است. بیشترین میزان همپوشانی افشای اطلاعات مربوط به بانک خصوصی پاسارگاد (۴۹٪) و کمترین همپوشانی مربوط به بانک دولتی ملی (۲۸٪) بوده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که هنوز بانک‌های ایرانی فاصله زیادی با ارائه گزارش یکپارچه دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

حسابداری به‌عنوان ابزاری برای افشای اطلاعات سازمان‌ها از طریق انتشار صورت‌های مالی آن‌ها عمل می‌کند. امروزه انتظار می‌رود که سازمان‌ها علاوه بر ایجاد سود، در خلق ارزش نیز سهیم باشند. در این زمینه، سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری باید برای پاسخ‌گویی به جامعه‌ای که خواهان شفافیت بیشتر از نظر عملکرد نه تنها اقتصادی، بلکه اجتماعی و محیطی است، تکامل یابد (استیگلیتز و گرینوالد، ۲۰۱۴).

در حال حاضر، بانک‌های ایرانی تنها در گزارش سالانه خود به افشای ناقص برخی از اطلاعات مالی و غیرمالی می‌پردازند و از الگوی خاصی پیروی نمی‌کنند. این در حالی است که محیط اقتصادی ایران با پدیده رکود تورمی مواجه است و در عین حال عمده تجهیز و تخصیص منابع در این اقتصاد، توسط نظام بانکی صورت می‌گیرد. از این رو، با توجه به مهم بودن نقش بانک‌ها در اقتصاد کشور ایران خصوصاً تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی و الزام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس به گزارشگری پایداری به استناد فصل ششم دستورالعمل حاکمیت شرکتی ناشران ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار (مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۸)، بررسی شیوه انتشار اطلاعات مالی و غیرمالی آن‌ها با توجه به ایفای نقش پاسخ‌گویی و حقوق شهروندی آن‌ها، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است.

در واقع شفافیت، هسته مرکزی گزارشگری است که از طریق افشای کامل اطلاعات به دست می‌آید. بنابراین، عدم افشای اطلاعات مربوط به فعالیت‌های بانکی، منجر به عدم شفافیت اطلاعاتی و در نتیجه بی‌انضباطی بازار می‌شود. از سوی دیگر، گزارشگری غیرمالی در صنعت بانکداری از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به تفاوت قابل ملاحظه صنعت بانکداری با سایر صنایع در بسیاری از جنبه‌ها، اهمیت افشای اطلاعات غیرمالی از جمله اطلاعات راهبردی شرکتی، زیست‌محیطی، مسئولیت اجتماعی و غیره بیشتر از سایر صنایع و بخش‌ها است و به دلیل اهمیت بانک‌ها در اقتصاد از یک سو و آسیب‌پذیر بودنشان از سوی دیگر، بانک‌ها را نسبت به سایر شرکت‌ها تحت مقررات و نظارت‌های شدیدتری قرار داده است. در نتیجه، گزارشگری غیرمالی در کنار گزارشگری مالی و در راستای پاسخ‌گویی به ابهامات و کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی مورد نظر بانک‌ها است. نظر به این که گزارشگری یکپارچه در حال حاضر کامل‌ترین نوع گزارشگری محسوب شده و گزارشگری پایداری و ESG را نیز پوشش می‌دهد و از طرفی در ایران نیز وجود نداشته و بانک‌ها نیز درک مناسبی از آن ندارند، ضروری است که مؤلفه‌ها و شاخص‌های این نوع گزارشگری با توجه به خصوصیات صنعت بانکداری ایران شناسایی و بومی‌سازی شود تا نهادهای قانون‌گذار و ناظر بتوانند از این شاخص‌ها به‌منظور تدوین

الزامات و استانداردها استفاده کنند. به همین منظور نتایج این پژوهش چارچوبی شامل ۸ مؤلفه اصلی، ۴۷ شاخص کلی و ۱۷۲ شاخص جزئی (در قالب چک لیست موارد افشا در گزارش یکپارچه که پیوست مقاله می باشد) را برای گزارشگری یکپارچه پیشنهاد داده است.

نکته‌ای که باید در پایان ذکر شود این است که گزارش یکپارچه اجباری نیست، درحالی که فشارهای فراوانی نسبت به گزارش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی در سطح بین‌الملل وجود دارد. پذیرش رو به رشد گزارش یکپارچه در نهادهای عمومی و بانک‌های خارج از کشور ممکن است به‌عنوان محرکی برای پذیرش این نوع گزارش در بانک‌های ایران باشد. طبیعتاً این فرایند مستلزم زمان است و مداخلات خاصی را در قالب دستورالعمل‌ها یا چارچوب‌های موردی برای هدایت و تسهیل پذیرش گزارش یکپارچه توسط بانک‌ها می‌طلبد. نتایج این پژوهش می‌تواند نهادهای قانون‌گذار، استانداردگذار، ناظر و مجری را در این مسیر یاری نماید. همچنین بانک‌هایی که علاقه‌مند به حضور در بازارهای بین‌المللی بوده و می‌خواهند افشای اطلاعات فراتر از الزامات قانونی داشته باشند، می‌توانند از یافته‌های این پژوهش استفاده کنند.

منابع و مأخذ

الف. فارسی

- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۹۶). *دستورالعمل الزامات ناظر بر حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری غیردولتی/ ضوابط ناظر بر حداقل استانداردهای شفافیت و انتشار عمومی اطلاعات توسط مؤسسات اعتباری*.
- دستورالعمل حاکمیت شرکتی ناشران ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار مصوب ۱۴۰۱/۰۷/۱۸.
- رحمانی، حلیمه و علیزاده، صونا. (۱۴۰۱). *گزارشگری یکپارچه*. تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.
- رضائی منش، بهروز؛ رودساز، حبیب؛ حقیقی کفاش، مهدی؛ تقوی فرد، محمدتقی و کمرئی، عباس. (۱۳۹۶). ارزیابی عملکرد دانش محور نظام مالی بانکداری در چارچوب رویکرد منابع سازمانی. *دانش مالی تحلیل اوراق بهادار*، (۳۳) ۱۰، ۱۱۹-۱۳۲.
- ستایش، محمدحسین و مهتری، زینب. (۱۳۹۸). الگویی برای ارائه اطلاعات شرکت‌های ایرانی در قالب گزارشگری یکپارچه. *پیشرفت‌های حسابداری*، (۱)، ۱۴۲-۱۰۵.

شایان، کورش و باقرآبادی، محمد. (۱۳۹۶). بانک‌ها و انواع صورتهای مالی الزامی، *مجله حسابداری رسمی*، (۳۹)، ۱۲-۶.

طالب لو، رضا و بهمن پور، حمید. (۱۳۹۶). اثر مقررات بانکی بر رقابت در صنعت بانکداری ایران. *دانش مالی تحلیل اوراق بهادار*، (۲)، ۱۴-۳۰.

گرامی‌راد، فاطمه؛ ملانظری، مهناز؛ رحمانی، علی و همایون، سعید. (۱۴۰۲). شناسایی شاخص‌های گزارشگری یکپارچه در دانشگاه‌ها، *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، (۱)، ۱۴۰۲، ۱۴۸-۱۱۴.

ب. انگلیسی

Adams, S. and Simnett, R. (2011). Integrated reporting: an opportunity for Australia not-for-profit sector, *Australian Accounting Review*, 21(3), 292-301.

Al Amosh, H., Saleh F. A. Khatib, & Hussainey, K. (2022). The Financial Determinants of Integrated Reporting Disclosure by Jordanian Companies. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(9), 375.

Biddle, G. C., & Hilary, G. (2006). Accounting Quality and Firmlevel Capital. *The Accounting Review*, 81(5), 963-982.

Bernardi, C., & Stark, A. (2016). Environmental, Social and Governance Disclosure, Integrated Reporting, and the Accuracy of Analyst Forecasts. *British Accounting Review*, 50, 16-31.

Doni, M., Larsen, Martini, S.B., & Corvino, A. (2017): Exploring Integrated Reporting in the Banking Industry: The Multiple Capitals Approach. *Journal of Intellectual Capital*, 20(1), 165-188.

Eccles, R. G., & Serafeim, G. (2017). Corporate and integrated reporting: A functional perspective. *In Corporate stewardship*, 156-171.

Hodder, L. D., & Hopkins, P. E. (2014). Agency problems, accounting slack, and banks' response to proposed reporting of loan fair values. *Accounting, Organizations and Society*, 39(2), 117-133.

Lee, K.W., & Yeo, G.H.H. (2015). The association between integrated reporting and firm valuation. *Rev. Quant. Finance. Account*, 47, 1221-1250.

Matemane, R., & Wentzel, R. (2019). Integrated reporting and financial performance of South African listed banks. *Banks and Bank Systems*, 14(2), 128- 139.

Niaz, M. (2019). Integrated Reporting Practice and Disclosure in Bangladesh's Banking Sectors, *Indonesian Journal of Sustainability Accounting and Management*, 3(2), 147-161.

Pistoni, A., Songini, L., & Bavagnoli, F. (2018). Integrated Reporting Quality: An Empirical Analysis. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. 25(2), 489-507.

Pratama, A., Yadiati, W., Dewi Tanzil, N., & Suprijadi, J. (2019). Designing an Integrated Reporting Guidance: An Initiative to Improve Environmental and Social Reporting Quality, *UTOPIA Y PRAXIS LATINOAMERICANA. AÑO: 24, n° EXTRA 5*, 218-238.

پیوست .

چک لیست موارد افشای اطلاعات بانک

مؤلفه	شاخص های کلی	شاخص های جزئی	وضعیت افشا		محل افشا	سطح بلوغ* (۰ تا ۵)	
			آری	خیر			
1. مروری بر بانک و محیط فعالیت آن environmental	1-1- گزارش شامل: تاریخچه، نگرش، مأموریت، فرهنگ، ارزش های سازمانی و اخلاق	1-1-1- نگرش بانک و چشم انداز آن (Vision)					
		1-1-2- مأموریت های بانک (Mission)					
		1-1-3- فرهنگ سازمانی					
		1-1-4- ارزش های سازمانی (Values) و مسائل اخلاقی					
		1-1-5- شعار بانک (Motto)					
		1-1-6- تاریخچه بانک					
		1-1-7- مجوزهای بانک از سازمان های ذیربط					
	1-2- گزارش شامل: چارت سازمانی و ساختار مالکیت با اطلاعاتی در مورد سوابق تحصیلی، سابقه کار و عنوان شغلی	1-2-1- چارت سازمانی بانک					
		1-2-2- ساختار مالکیتی، سهام داران و سهام بانک					
		1-2-3- اطلاعات کلی مدیران و کارکنان (تعداد، جنسیت و ...)					
	1-3- فعالیت های اصلی یا اطلاعات بازار اصلی. توضیحات در قالب تفسیری کامل با الگوهای بصری (جدول، نمودار، تصاویر و غیره)	1-3-1- حوزه تخصصی فعالیت بانک					
		1-3-2- بازار فعالیت اصلی بانک					
		1-3-3- معرفی ذینفعان بانک					
		1-3-4- تعداد شعب داخلی و خارجی (کشورهای که بانک در آنها فعالیت می کند)					

				۱-۳-۵- آمار سرمایه‌گذاری‌های بانک	
				۱-۴-۱- وضعیت رقابتی بازار صنعت بانکداری - شاخص HHI بانک	۱-۴- وضعیت رقابتی بازار و محصولات بانک. تحلیل رقبا، مشتریان، محصولات جایگزین، ورود بانک‌های جدید و عرضه‌کنندگان خدمات به بانک
				۱-۴-۲- لیست محصولات و خدمات بانک	
				۱-۴-۳- تحلیل رقبا	
				۱-۴-۴- آمار تحلیلی مشتریان	
				۱-۴-۵- آمار منابع (سپرده‌ها) و مصارف (تسهیلات و تعهدات) به تفکیک و با جزئیات	
				۱-۴-۶- شرکت‌های تابعه و وابسته بانک	
				۱-۴-۷- آمار تسهیلات و تعهدات کلان و اشخاص مرتبط	
				۱-۵-۱- توصیف زنجیره ارزش بانک	۱-۵- اطلاعات زنجیره ارزش و توصیف موقعیت بانک در بازار (برند، رتبه بین بانک‌ها، جوایز و گواهینامه‌ها)
				۱-۵-۲- وضعیت برند بانک	
				۱-۵-۳- رتبه بانک در بین رقبا	
				۱-۵-۴- جوایز و گواهینامه‌ها	
				۱-۵-۵- تعداد شعب، خودپردازها، درگاه‌های اینترنتی، کارتخوان‌ها، پیشخوان‌ها و ...	
				۱-۶-۱- خلاصه عملکرد مالی (درآمد و هزینه عملیاتی، سود و زیان)	۱-۶- خلاصه (هایلایت) عملکرد مالی و غیرمالی بانک شامل: مشتریان، منابع انسانی، عملیات و سازمان
				۱-۶-۲- خلاصه وضعیت مالی (دارایی‌ها، بدهی‌ها و سرمایه)	
				۱-۶-۳- خلاصه وضعیت منابع انسانی	
				۱-۶-۴- خلاصه عملکرد زیست‌محیطی	
				۱-۶-۵- خلاصه عملکرد اجتماعی	
				۱-۶-۶- بودجه کلی بانک	
				۱-۷-۱- جدول مقایسه‌ای ۵ سال اخیر آمار و عملکرد بانک	۱-۷- مقایسه تغییرات سال به سال در خصوص عملکرد مالی و غیرمالی (مثلاً جدول مقایسه‌ای پنج سال اخیر)
				۱-۸-۱- عوامل اقتصادی محیطی	۱-۸- عوامل خارجی

				۲-۸-۱- عوامل اجتماعی بیرونی	مهمی که بانک نسبت به آن‌ها واکنش نشان می‌دهد: اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، قانونی، بین‌المللی و فناوری
				۳-۸-۱- عوامل سیاسی مؤثر بر عملکرد بانک	
				۴-۸-۱- قوانین و مقررات مربوطه	
				۵-۸-۱- مسائل و محدودیت‌های بین‌المللی مؤثر	
				۶-۸-۱- فناوری‌های مرتبط و جدید	
				۱-۲-۱- اسامی اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل	۲-۱- توضیحاتی در مورد ساختار راهبری بانک و آیین‌نامه‌های آن (معرفی سوابق، صلاحیت و تجربه هیئت مدیره، هیئت عامل و کمیته‌ها) و مسئولیت آنان
				۲-۱-۲- جایگاه سازمانی و مسئولیت‌های هیئت مدیره و مدیر عامل	
				۳-۱-۲- سوابق شغلی و مهارتی و تحصیلی با ذکر عنوان و سال	
				۴-۱-۲- اسامی هیئت عامل و رئیس کمیته‌ها	
				۱-۲-۲- مصوبات هیئت مدیره در خصوص مدیریت ریسک	۲-۲- توضیحاتی در مورد نقش راهبری و فرایندهای پذیرش ریسک و مکانیسم‌های مربوط به اخلاق و درستکاری
				۲-۲-۲- مصوبات هیئت مدیره در خصوص ارزش‌های اخلاقی در بانک (منشور اخلاقی)	
				۳-۲-۲- آزمون بحران در بانک (تحلیل حساسیت، سناریو و ...)	
				۴-۲-۲- دستورالعمل ارتقاء مدیران و کارکنان و چرخش شغلی	
				۱-۳-۲- مصوبات هیئت مدیره در خصوص استراتژی بانک	۲-۳- اقدامات مسئولین راهبری برای تأثیرگذاری و نظارت بر جهت‌گیری استراتژیک بانک و رویکرد آن به مدیریت ریسک
				۲-۳-۲- مدیریت فرایندها در بانک	
				۳-۳-۲- مجلات و ماهنامه‌های بانک (حاوی محتوای مربوط به استراتژی‌های بانک)	
				۴-۳-۲- همایش‌ها و جلسات هم‌اندیشی کارکنان	
				۵-۳-۲- برگزاری فستیوال‌های ورزشی، فرهنگی، تفریحی و زیارتی کارکنان	
				۱-۴-۲- فرهنگ سازمانی در بکارگیری سرمایه‌های بانک	۲-۴- چگونگی تأثیر فرهنگ، اخلاق و ارزش‌های بانک در استفاده از سرمایه‌ها (از جمله روابط با ذینفعان کلیدی)
				۲-۴-۲- ارزش‌های بانک در بکارگیری سرمایه‌های بانک	

			۲-۵-۱- الزامات و استانداردهای مورد اجرا در بانک	۲-۵- آیا بانک در حال اجرای شیوه‌های راهبری فراتر از الزامات قانونی است؟	
			۲-۵-۲- رهنمودها و الزامات فراتر از قانون که در بانک اجرا می‌شود		
			۲-۶-۱- بیان نوآوری‌های انجام شده در بانک (محصولات نوآورانه)	۲-۶- مسئولیت مسئولین راهبری برای ترویج و توانمندسازی نوآوری در بانک	
			۲-۶-۲- آمار نظام پیشنهادی کارکنان بانک		
			۲-۶-۳- تشریح مشارکت کارکنان در تصمیم‌گیری‌ها		
			۲-۶-۴- مصوبات هیئت مدیره در حمایت از خلاقیت و نوآوری		
			۲-۶-۵- حمایت‌های تحصیلی و پژوهشی کارکنان		
			۲-۶-۶- شناسایی کارکنان با استعداد و سرمایه‌گذاری روی آنها		
			۲-۶-۷- حمایت از کسب‌وکارهای نوپا و استارت‌آپ‌ها		
			۲-۶-۸- سرانه آموزشی کارکنان		
			۲-۷-۱- آمار و اطلاعات پرداختی‌ها به کارکنان	۲-۷- ارتباط بین جریان خدمت (اعطای پاداش و ایجاد انگیزه در کارکنان) با خلق ارزش برای ذینفعان و تأثیر بر سرمایه‌های بانک	
			۲-۷-۲- تبیین روش توزیع پاداش بین کارکنان		
			۲-۷-۳- عناوین و میزان پاداش‌های اعطایی به کارکنان		
			۲-۷-۴- تأثیر حقوق و پاداش کارکنان بر خلق ارزش برای ذینفعان		
			۳-۱-۱- محصولات و خدمات مرتبط با مدل کسب‌وکار بانک	۳-۱- اطلاع‌رسانی در خصوص داده‌های مورد استفاده در فرآیند طراحی محصولات جدید و ارائه خدمات	
			۳-۱-۲- نیازسنجی بانک بابت محصولات و خدمات جدید		
			۳-۱-۳- فرایند شناخت و احراز هویت دقیق مشتری در بانک (KYC) و (CDD)		
			۳-۱-۴- نسبت‌های ورودی (تعداد کارمند به مشتریان/ میانگین سپرده مشتریان/ میانگین سرانه تسهیلات اعطایی/ تعداد شعب به مشتریان و ...)		

۳. مدل کسب و کار Business model

				۳-۱-۵- فرایند ارزش گذاری مشتریان	
				۳-۱-۶- فعالیتهای دارای ارزش افزوده	
				۳-۲-۱- معرفی محصولات و خدمات منحصر به فرد بانک	
				۳-۲-۲- بخش بندی مشتریان و بازارهای فعالیت بانک (شمول مالی)	۳-۲- بانک چگونه خود را در بازار متمایز می کند؟ (تمایز محصولات، بخش بندی بازار، کانالهای توزیع و بازاریابی)
				۳-۲-۳- معرفی کانالهای توزیع محصولات و خدمات بانک	
				۳-۲-۴- بیان مزیت های رقابتی بانک	
				۳-۲-۵- خدمات به افراد با نیازهای ویژه (مسن، نابینایان، ناشنویان، معلولان و ...)	
				۳-۳-۱- درآمدزایی هر یک از خطوط کسب و کار به تفکیک	۳-۳- تا چه حد مدل کسب و کار به درآمدزایی پس از نقطه سر به سر (درآمد پایدار) توجه می کند؟
				۳-۳-۲- تفکیک درآمدهای مشاع و غیر مشاع و مقایسه افقی و عمودی	
				۳-۴-۱- بیان نوآوری های بانک در حوزه های کسب و کار به تفکیک	۳-۴- چارچوب یا دستورالعمل نوآوری در بانک با شرح نتیجه نوآوری های موجود
				۳-۴-۲- پروژه های تحقیق و توسعه بانک	
				۳-۵-۱- میزان انعطاف پذیری خطوط کسب و کار بانک در تطبیق با محیط	۳-۵- سازگاری مدل کسب و کار با تغییرات
				۳-۵-۲- کیفیت زیرساخت های موجود در بانک	
				۳-۶-۱- معرفی کامل محصولات و خدمات بانک (با جزئیات)	۳-۶- شرح کامل تمام محصولات ارائه شده و نتایج آن ها (مثبت و منفی / داخلی و خارجی)
				۳-۶-۲- آمار ارائه محصولات و خدمات طی دوره های گذشته	
				۳-۷-۱- سرمایه های مالی بانک و نحوه خلق ارزش آنها	۳-۷- بیان نحوه استفاده از سرمایه ها برای ایجاد ارزش بانک و ذینفعان
				۳-۷-۲- سرمایه های انسانی بانک و نحوه خلق ارزش آنها	
				۳-۷-۳- سرمایه های فیزیکی بانک و نحوه خلق ارزش آنها	
				۳-۷-۴- سرمایه های فکری بانک و نحوه خلق ارزش آنها	

			۳-۷-۵- سرمایه‌های طبیعی مورد استفاده بانک در جهت خلق ارزش		
			۳-۷-۶- سرمایه‌های اجتماعی بانک و نحوه خلق ارزش آن‌ها		
			۳-۸-۱- معرفی کامل و تفکیک خطوط کسب‌وکاری بانک	۳-۸- ترسیم و تشریح خطوط کسب‌وکاری بانک به‌صورت شفاف و به تفکیک	
			۳-۹-۱- بانکداری دیجیتال / نتوبانک	۳-۹- فناوری‌های جدید در مدل کسب‌وکار بانک چه جایگاهی دارد و بانک چه استفاده‌هایی از آنها می‌کند؟	
			۳-۹-۲- استفاده از هوش مصنوعی در مدل کسب‌وکار بانک		
			۳-۹-۳- فناوری‌های جدید استفاده شده در محصولات و خدمات		
			۳-۱۰-۱- جایگاه مسائل غیرمالی در مدل کسب‌وکار بانک (پایداری، اقلیم، مسئولیت‌های اجتماعی و ...)	۳-۱۰- موضوعات ارزشی مثل پایداری، مسئولیت‌های اجتماعی، آب و هوا، مصرف انرژی و ... در مدل کسب‌وکار بانک	
			۳-۱۰-۲- نگاه بانک به حوزه سلامت و بهداشت		
			۴-۱-۱- ریسک اعتباری بانک	۴-۱- تعیین ریسک‌ها و فرصت‌های کلیدی مربوط به بانک	Opportunities Risks and فرصت‌ها و ریسک‌ها
			۴-۱-۲- ریسک نقدینگی بانک		
			۴-۱-۳- ریسک بازار بانک		
			۴-۱-۴- ریسک عملیاتی بانک		
			۴-۱-۵- سایر ریسک‌های بانک (تطبیق، نرخ بهره بانکی، شهرت، تمرکز، اقلیم، مسئولیت‌های اجتماعی، انرژی، محیط زیست و ...)		
			۴-۱-۶- دعاوی حقوقی و بدهی‌های احتمالی		
			۴-۲-۱- ریسک‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری بانک (فرصت‌های بین‌المللی، اجتماعی، منطقه‌ای و ...)	۴-۲- تجزیه و تحلیل سرمایه‌ها در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت (از سه بعد: در دسترس بودن، کیفیت و مقرون به صرفه بودن)	
			۴-۲-۲- ریسک‌های مربوط به انواع سرمایه (مالی، انسانی، فیزیکی و ...)		
			۴-۳-۱- فرایندها و مراحل مدیریت ریسک	۴-۳- توضیح فرایند	
			۴-۳-۲- آستانه‌های ریسک و حدود تحمل ریسک	مدیریت ریسک در خصوص	

				در بانک	هر یک از ریسک‌های تعیین شده (از شناسایی تا نظارت)	
				۳-۳-۴- ریسک‌های مربوط به محصولات جدید		
				۴-۳-۴- ریسک‌های مربوط به فرایند خلق ارزش برای ذینفعان		
				۱-۱-۵- معرفی استراتژی کلی بانک (خط مشی سلامت مالی)	۱-۵- اهداف استراتژیک بانک از جنبه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت (از جمله اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و ...)	۵. استراتژی‌ها و تخصیص منابع Resource allocation Strategy and
				۲-۱-۵- بیان اهداف کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت بانک		
				۱-۲-۵- منابع مالی تخصیص یافته برای هر استراتژی	۲-۵- منابع مالی و غیرمالی (با توضیحات کامل) تخصیص یافته جهت اجرای استراتژی‌ها	
				۲-۲-۵- منابع غیرمالی تخصیص یافته برای هر استراتژی		
				۳-۲-۵- سهم تسهیلات تکلیفی در بودجه بانک		
				۴-۲-۵- اطلاعات کامل منابع انسانی به تفکیک جنسیت، سن، سابقه، مدرک تحصیلی، مهارت و ...		
				۱-۳-۵- اطلاعاتی در مورد سنجش عملکرد و اهداف سازمانی از جنبه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت		
				۱-۴-۵- میزان لحاظ شدن ملاحظات زیست محیطی و اجتماعی در راهبرد بانک تعیین گردد		
				۱-۱-۶- شاخص‌های عملکرد کمی - مالی	۱. عملکرد عملکرد Performance	
				۲-۱-۶- شاخص‌های عملکرد کمی - غیرمالی		
				۱-۲-۶- مقایسه عملکرد مالی بانک با اهداف و استراتژی‌ها		

			۶-۲-۲- مقایسه عملکرد غیرمالی بانک با اهداف و استراتژی‌ها	سرمایه‌ها (سرمایه مالی، سرمایه انسانی، سرمایه اجتماعی و ارتباطی، سرمایه تولیدی، سرمایه فکری، سرمایه طبیعی)
			۶-۲-۳- تشریح عملکرد بانک به تفکیک انواع سرمایه	
			۶-۳-۱- تشریح روابط بانک با ذینفعان کلیدی (بانک مرکزی، سهام‌داران اصلی، مشتریان و ...)	۶-۳- روابط با ذینفعان کلیدی و نحوه پاسخ‌گویی بانک به نیازها و خواسته‌های آن‌ها
			۶-۳-۲- نحوه اطلاع‌رسانی و ارتباط با ذینفعان مختلف (حضور در شبکه‌های اجتماعی)	
			۶-۳-۳- مطالبات بانک از دولت	
			۶-۴-۱- مقایسه عملکرد بانک با گذشته	۶-۴- توضیحاتی برای ارتباط بین عملکرد گذشته و حال / عملکرد حال و آینده
			۶-۴-۲- پیش‌بینی وضعیت عملکرد آینده بانک	
			۶-۵-۱- صورت‌های مالی بانک به صورت کامل	۶-۵- صورت‌های مالی اساسی به صورت کامل (به همراه گزارش حسابرس مستقل)
			۶-۵-۲- گزارش حسابرس و یادداشت‌های پیوست	
			۶-۵-۳- حسابرسی داخلی و کنترل داخلی بانک	
			۶-۵-۴- اقدامات مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌ها (ALM) - کمیته ALCO	
			۶-۶-۱- رعایت قوانین و مقررات الزامی (تطبیق)	۶-۶- عملکرد بانک در خصوص رعایت قوانین و مقررات، مبارزه با پولشویی، تطبیق شریعت، شفاف‌سازی تراکنش‌ها و افشای قراردادها
			۶-۶-۲- مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم	
			۶-۶-۳- عملکرد بانک در اجرای بانکداری اسلامی	
			۶-۶-۴- انتشار و شفاف‌سازی قراردادهای تسهیلاتی و بانکی	
			۶-۶-۵- گزارش ابر بدهکاران بانکی	
			۶-۷-۱- عملکرد بانک در زمینه مسئولیت‌های اجتماعی (کمک‌های خیرخواهانه، وام قرض‌الحسنه ضروری، مدرسه‌سازی، بهداشت و درمان)	۶-۷- کلیه کمک‌های عام‌المنفعه و هرگونه پرداخت در راستای مسئولیت‌های اجتماعی با جزئیات کامل
			۶-۷-۲- عملکرد بانک در کاهش مصرف انرژی (برق، گاز، آب)	
			۶-۷-۳- عملکرد بانک در کاهش مصرف کاغذ و بازیافت پسماندها	

				۴-۷-۶- تأمین مالی پروژه‌هایی که به محیط زیست آسیب می زند		
				۵-۷-۶- ایمنی فیزیکی (ساختمان‌ها و شعب) و بهداشت شغلی		
				۶-۷-۶- ایمنی غیرفیزیکی (شبکه، سایت و اپلیکیشن‌ها) و امنیت داده‌ها		
				۷-۷-۶- سرانه مصرف انرژی کارکنان		
				۸-۷-۶- حمایت از توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر (پنل‌های خورشیدی، توربین‌های بادی و ...)		
				۱-۸-۶- محاسبات نسبت کفایت سرمایه و سرمایه نظارتی	۸-۶- شاخص‌های نظارتی بانک مرکزی و سایر ناظران (نظیر کفایت سرمایه، NPL، خالص دارایی‌های ثابت به حقوق صاحبان سهام، نسبت هزینه‌های عملیاتی به درآمد، نرخ سود (سپرده‌ها و تسهیلات) آمار تسهیلات تکلیفی و کمک به اجرای برنامه‌های دولت	
				۲-۸-۶- حاشیه سود، بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سهام		
				۳-۸-۶- نسبت مطالبات غیرجاری به جمع مطالبات (NPL)		
				۴-۸-۶- نسبت تسهیلات به سپرده‌ها (LDR)		
				۵-۸-۶- نسبت خالص دارایی‌های ثابت به حقوق مالکانه		
				۶-۸-۶- نسبت هزینه‌های عملیاتی به درآمدهای عملیاتی		
				۷-۸-۶- عملکرد بانک در ذخیره‌گیری مطالبات		
				۸-۸-۶- نرخ سود (سپرده‌ها و تسهیلات)		
				۹-۸-۶- آمار تسهیلات تکلیفی و کمک به اجرای برنامه‌های دولت		
				۱۰-۸-۶- نرخ پوشش نقدینگی (LCR)		
				۱۱-۸-۶- محاسبات سود درآمدهای مشاع و غیرمشاع		
				۱۲-۸-۶- فعالیت‌ها و وضعیت ارزی		
				۱-۷-۱- چشم‌انداز آینده بانک در کوتاه‌مدت	۷- چشم‌انداز Outlook ۱-۷- انتظارات بانک در مورد محیط خارجی که احتمالاً در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت با آن مواجه است و تأثیر آن بر	
				۲-۷-۱- چشم‌انداز آینده بانک در میان‌مدت		

				۷-۱-۳- چشم‌انداز آینده بانک در بلندمدت	عملکرد بانک
				۷-۲-۱- آمادگی بانک برای مقابله با چالش‌های آتی	۷-۲- بانک چگونه برای واکنش به چالش‌ها و عدم قطعیت‌های بحرانی مجهز شده است؟
				۷-۳-۱- هدفگذاری بانک در حوزه اقتصادی (مثلاً ۵ سال آتی)	۷-۳- چشم‌انداز بانک در حوزه‌های اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و راهبری
				۷-۳-۲- هدف‌گذاری بانک در حوزه زیست محیطی (مثلاً ۵ سال آتی)	
				۷-۳-۳- هدف‌گذاری بانک در حوزه اجتماعی (مثلاً ۵ سال آتی)	
				۷-۳-۴- هدف‌گذاری بانک در حوزه راهبری (مثلاً ۵ سال آتی)	
				۸-۱-۱- موارد با اهمیت بانک در گزارشگری	۸-۱- خلاصه‌ای از فرآیند تعیین موارد با اهمیت در بانک (شناسایی موارد مهم و تعیین نقش کارکنان در اولویت‌بندی آنها)
				۸-۲-۱- دوره / دوره‌های گزارشگری بانک	۸-۲- توصیف مرزهای گزارشگری و نحوه تعیین آن
				۸-۲-۲- دامنه و محدوده گزارش‌های بانک	
				۸-۳-۱- تبیین فرایند تعیین موارد با اهمیت	۸-۳- خلاصه‌ای از چارچوب‌ها و روش‌های مورد استفاده برای کمی‌سازی یا ارزیابی موضوعات مهم
				۸-۴-۱- استانداردها، الزامات و رهنمودهای مورد استفاده بانک در تهیه گزارش	۸-۴- استانداردهای مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات مالی، اندازه‌گیری رضایت مشتری و ارزیابی ریسک

۸- مبانی تهیه و ارائه گزارش

* سطح بلوغ = ۰ فاقد اطلاعات، ۱ اطلاعات آغازین (حداقل اطلاعات یا شفاهی)، ۲ اطلاعات مدیریت شده (کم)، ۳ اطلاعات استاندارد شده (متوسط)، ۴ اطلاعات با ارزیابی کمی و کیفی (زیاد)، ۵ اطلاعات بهینه‌سازی شده (کامل با تصویر و جدول)